

„Szólnom kell, kiáltani szeretnék. A názáreti Jézus nevében emelem fel szavam, aki zsidó volt, de lehetett volna néger vagy cigány. Mert ő mindig vállalta a közösséget a szenvedővel, ő mindig osztozott az üldözöttek sorsában.”

Testvérem, John, Miklós, Mária és Tamás ► 4. oldal

„A Gellért püspök életét bemutató darabban például huszonhárom elítélt vett részt. Eredetileg több mint negyvenen jelentkeztek, de kénytelenek voltunk »létszámstopot« hirdetni.”

Szent Gellért a rácsok mögött ► 6. oldal

„Tudom, hogy a templomok »alapzaja« is megnőtt, fegyelmezetlenebbek a hívek, mint gyerekkoromban voltam, a külvilág zajai is felerősödtek, de rossz módszerek tartom a zajok túlkibálására való törekvést...”

Vajon mi fér bele nálunk egy evangélikus templom áhitatába? ► 9. oldal

Melléklet:
Útitárs –
magyar
evangéliumi lap

SEMPER REFORMANDA

„Jó cselekedetekkel azonban nem lehet kiérdemelni az örök életet, kegyelmet és üdvösséget; ez következik abból, hogy a jó cselekedetek nem azonosak a lelki újjászületéssel, hanem ennek gyümölcsei. Mert nem jó cselekedeteink által leszünk Isten gyermekeivé, örököséivé, igazakká, szentekké, keresztyénekké, hanem csak amikor már mindezeké lettünk, akkor cselekedünk a jót. Birtokunkban kell lennie az életnek, üdvösségnek, kegyelemnek, mielőtt cselekedünk a jót. Amint a fa sem gyümölcsével érdemli ki, hogy fa legyen, hanem amikor már fává fejlődött, akkor terem gyümölcsöt.”

► Virág Jenő:

Dr. Luther Márton önmagáról

FOTO: KELÉNYI GERGŐ

Szívvel-lélekkal

13. Napvető országos evangélikus gyerektábor

A Magyarországi Evangélikus Egyház Gyermekek- és Ifjúsági Osztályának égisze alatt augusztus 2–8. között rendezték meg a 13. országos evangélikus gyerektáborot Piliscsabán, a Béthel Missziói Otthonban. A tábor ez évtől a *Napvető* nevet vette fel.

Tizennyolc elképzelt, önkéntes fiatal ült össze *Kelényi Zsolt* táborvezető irányításával már tél derekán, hogy elképzelje, megszervezze a gyerekek nyarának várva várt eseményét. Az idén közel hetven, 8–14 éves résztvevővel zajlott tábor egyik fontos célja, hogy összefogja az ország minden részéről érkezett gyermekek közösségét, azokat, akiket egyházunk az év során táboraiiban, rendezvényein, istentiszteletein „összegyűjtött”. Nem kevésbé lényeges emellett az sem, hogy az ismerőseiken keresztül Piliscsabára érkező, az egyházhoz eddig kevésbé szorosan kötődő gyerekek is otthonra találjanak e meleg hangulatú közösségben, s így kerüljenek Isten óvó közelségébe.

Azt, hogy kicsik és nagyok e családias együttlét során valóban találkozzanak Jézussal, teológushallgatók által tartott reggeli és esti áhítatok, közös éneklések, a tábori Napvető zenekar megalakulása, kreatív és interaktív hittanórák, kiscsoportos beszélgetések és bibliaverseny biztosítják napról napra. Külön helyet kap a táborban a bibliai történeteket feldolgozó Láthatatlan Színház, mely alkalmat ad a gyerekeknek a Szentírás tanításainak élményszerű megélésére. Színes, változatos vetélkedők, közösségépítő játékok, sportprogramok, Kézműves Palota és kirándulások várják a gyerekeket. Az egész

hetet végigkísérő játékon és örömon túlmutat azonban a másakra figyelő szeretet, adni vágyás és fáradhatatlan lelkesedés, mely a gyerekek és vezetők kapcsolatát is jellemzi, s amely ennek a tábornak a megrendezését immáron tizenharmadik éve teszi lehetővé.

Az idei hét címe *Szívvel-lélekkal* volt: a résztvevők naponta egy-egy érzést és egy hozzá kapcsolódó bibliai történetet jártak körül: a félelmet, a haragot, a meglepetést, a szomorúságot, végül az örömet. Jézus szemével nézve szelídülhettek meg ezek a gyermekek mindennapjait átszövő alapvető érzelmek. Az emberi megoldások felett most is diadalmaskodott Isten szeretete és kegyelme: félelmekre, haragra, bánatra ő adott

gyógyírt a reggeli, esti áhítatokban, ő okozott meglepetést jótéteményeiben, a napközbeni öröm a neki szóló közös éneklésben teljesedett ki igazán.

Akik már kinőttek a Napvető tábor 8–14 éves korszakából, azoknak a fiataloknak szól a minden tavasszal megszervezendő *Életfonal* evangélikus életvezetési tábor. Mindazokat a gyerekeket pedig, akik most vagy korábban résztvevői voltak a Napvetőnek vagy az Életfonalnak, nagy szeretettel várja az október 2–4. között tartandó közös Napvető-Életfonal-táborralátkozó Piliscsabán.

■ PELLIONISZ PETRA

► Beszámolók a 12. oldalon

FOTO: KELÉNYI GERGŐ

Adj esélyt a békének!

■ LABORCZI GÉZA

Bizonyára sokan látták *A félelem bére* című filmet. Főszereplői teherautó-sofőrök, akik életveszélyes rakományt szállítanak: folyékony nitroglicerint, amely ütésre, rázkódásra bármelyik pillanatban felrobbanhat.

Lehetséges, hogy a magyar társadalom is a saját félelmeinek bérét fizeti meg akkor, amikor tehetetlenül szemléljük, éljük át az erőszak elhatalmasodását.

Kisléta, Tiszalök, Tatárszentgyörgy, Nagycséc: a romák elleni halálos támadások helyszínei – mára szinte biztosan mondhatjuk: egy szorozatgyilkosság elképesztő láncolata. Egyes szakértők szerint csak arra lehet számítani, hogy a gyilkosok egyszer hibáznak, hiszen alapos előkészítés után hidegvérrel gyilkolnak. Nem lennének az ügyben nyomozó rendőrök helyében...

Olaszliszka, Veszprém a másik vonulat, itt romák az elkövetők, akik döbbenetes módon végeztek ki embereket.

Engem most nem is az indítékok és a lehetséges tettesek foglalkoztatnak. Azt gondolom, hogy a sajtóban rengeteg feltételezés – reális és a valóságtól elrugaszkodott – látott már ez ügyben napvilágot. Inkább az esetek társadalomra gyakorolt hatását szeretném megvizsgálni abból a szempontból, hogy gyülekezeteink tudnak-e valamit tenni ebben a helyzetben...

Nyilvánvaló, hogy az ilyen esetek a társadalom különböző rétegeiben az „idegenekkel” szembeni félelmet és a bizalmatlanságot erősítik kifelé, a bizonytalanság pedig a csoport, a közösség összetartását erősíti. A tettesek kére kerítésén túl, azt gondolom, mindenki számára fontos feladat lehet végiggondolni azt, hogy ebben a feszült társadalmi helyzetben gyülekezeteink tudnak-e sóvá és kovásszá lenni.

A helyi közösségek most a bizalmatlanság és a biztonság mentén kezdenek el szerveződni, létrejönnek gárdák és antigárdák...

Jézus egy erőszaktól beárnyékolta világban mégis azt meri állítani, hogy boldogok a szelídek, mert ők öröklék a földet, és azokat is boldognak mondja, akik a békességet terem-

tik, akik rendelkeznek a „békességcsinálás” szakmai feltételeivel...

Mit is tehetünk hát Krisztus-követőként? Mindenekelőtt azt, hogy közösségeink változatlanul a megtapasztalt és közösen megélt isteni szeretet és irgalom mentén „szerveződnek”, és nem lesznek az előítéletek melegágyaivá.

„Jézus egy erőszaktól beárnyékolta világban mégis azt meri állítani, hogy boldogok a szelídek, mert ők öröklék a földet...”

Gyülekezeti táborunkban ebben az évben is családok, fiatalok és családi erőszak elől menekülő anyák gyermekeik voltak együtt. A hét végére az előítéleteket felváltotta a megértés és a bizalom. Abban a reményben térünk haza, hogy meg tudtuk szakítani a közöny, a gyűlölet, a bizalmatlanság évezredes láncolatát. Békét „csináltunk”, talán Jézusunk szándéka szerint.

A Nyíregyházi Evangélikus Általános Iskola befogadja azokat a gyerekeket, akik kiszakadtak eredeti közösségükből. Ezzel esélyt kapnak arra, hogy a szülői minta helyett a saját, Istentől tanult mintát kövessék: a szeretet és bizalom mintáját.

Részt vettem az Olaszliszka meggyilkolt *Szögi Lajos* temetésén éppúgy, mint a kislétai áldozatán, *Balogh Máriáné*, mert úgy gondolom, hogy vannak helyzetek, amikor fel kell mutatni, hogy közösségeink melyik oldalon állnak: az Istentől kapott élet sérthetlenségének az oldalán.

Az *Eper és vér* című film végén a fiatalok közösen éneklék a dalt: „Give peace a chance!” – Adj esélyt a békének! Döbbenetes képsorok mutatják, ahogy a rendőri erőszak szétveri a tüntetést, és nekik csak egy esélyük marad: az éneké, azé az éneké, amely ott és akkor ugyan úgy tűnt, hogy semmit nem ér. De azért tudjuk, hogy az ehhez hasonló énekek miatt alkalmas még minden típusú társadalom arra, hogy emberhez méltóan lehessen benne élni.

Nálunk sem kisebb a tét: adj esélyt a békének!

Bajorok Bonyhádon

► A bajorországi Erding evangélikus gyülekezete és a bonyhádi egyház-köztség között immár több mint tizenöt éve működik a partnerkapcsolat, a bajor és a magyar evangélikus egyház közötti szerződés cikkelyeihez igazodva. Ennek jegyében évente találkoznak a két gyülekezet idősebb tagjai, illetve az ifjúság közös táborozásra, húsvéti ünneplésre, hol Magyarországon, hol pedig Bajorországban. Idén augusztus 9-én este kezdődött az együttes program a Balatonnál.

► Folytatás a 4. oldalon

Oratio oecumenica

Szerető mennyei Atyánk, mulandó életünk megannyi pusztuló értéke között áldunk téged, hogy ma is hirdeted közöttünk az örök élet beszédét.

Imádságokat meghallgató Úr! Kérünk téged, légy figyelmes néped könyörgésére, melyben megemlékezünk előtted a boldogság után sóvárgó világról, nemzetünkről és minden szükségét szenvedő embertársunkról.

Mennyei Atyánk, kérünk, őrizd meg e világ békességét, hogy népek és nemzetek egymás kölcsönös megbecsülésében éljenek, s ne engedd, hogy a közöttünk lévő kulturális, vallási és anyagi különbségek háborúk forrásaivá legyenek.

Istenünk, könyörgünk otthonunkért, a Földért. Naponként intsd a világ hatalmasságait, figyelmeztessd e föld népeit, hogy óvják a teremtett világot felelős gazdálkodással, takarékos élettel. Add meg nekünk kegyelmesen, hogy mi is így éljünk. Adj mértékletességet a haszonszerzésben.

Imádkozunk a harmadik világ szegényeiért és minden kizsákmányolt emberért. Adj munkát, ételmezt, tiszta ivóvizet és otthont minden szegény embernek.

Országalapító királyunk államáért, magyar hazánkért is imádkozunk, Atyánk! Add meg nekünk kegyelmesen, hogy növekedjék közöttünk a Krisztusban való hit, mely naggyá tette és megtartotta e hazát egy ezredéven át. Urunk, növeld hitünket, s e növekvő hitben adj nekünk boldogságot! Kérünk, adj országunknak felelős vezetőket, államférfiakat, akik tetteikkel a haza érdekét munkálják. Imádkozunk az ország határain túl és a világban szétszóródva élő magyarságért. Őrizd nyelvüket, kultúrájukat, adj közöttük egyetértést.

Imádkozunk településünkért, amelyen élünk. Add meg, hogy terjedjen közöttünk a békeséget, szeretetet hozó hit, szűnjék az erőszakosság és a viszálykodás. Adj nekünk idehaza munkát és megélhetést. Terjeszd közöttünk országod örömhírét, és add, hogy ebben mi is esz-közéid legyünk.

Imádkozunk minden emberért. A családokért: édesanyákért és édesapákért, gyermekekért, ifjakért és idősekért. Imádkozunk azért, hogy minden gyermek biztonságot adó családban nőhessen fel. Te óvd és vezérelj a szülőket Szentlelked erejével. Adj nekik kedvet, türelmet a gyermekneveléshez, a fiatalokat te őrizd meg minden meggondolatlanságtól, elkeseredettségtől. Add meg, Urunk, hogy benned megtalálják életük célját és értelmét.

Imádkozunk minden magányos embertársunkért. Találjanak közösségre tebenned és a téged szeretőkben. Áldd meg idős testvéreinket békességet, megbecsültséget hozó évekkel. Ajándékozz meg mindnyájunkat jó egészséggel, hosszú és tartalmas élettel. Szüntesd meg a pusztító betegségeket és járványokat. Imádkozunk a betegekért, a kórházi ágyban fekvőkért és az odahaza lévőkért. Te add meg számukra a reményt, a vigasztalást és a gyógyulást. Imádkozunk a haláluk óráján lévő embertársainkért, a megváltó Krisztussal való találkozás nyitott szíveiket, és a feltámadás bizonyosságában legyen teljes örömük. Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 10. VASÁRNAP – HAB 2,1–4

Hit által

Manapság, a recesszió idején – ha más szavakkal is – ismétlődő kérdés: miből él az ember? Magasabb élet-színvonalú országból érkező vendégeink rákérdeznak: ha ennyi az átlagfizetés, ilyenek a körülmények hazánkban, akkor miből él a magyar ember? Mai igénk végkicsengése nem az anyagiakra vonatkozó kérdés elspiritualizálása, valamiféle, gazdasági válság idejére való léleknyugtató, hanem az élet legfontosabb tartópillérére, a lét igazi forrására utal. Az igaz ember hite által él.

Habakuk próféta szavai úgy tárják elénk ezt az életmeghatározó alapigazságot, hogy a megelőző gondolatokkal rávezetnek a titok lényegére, arra, hogy mi is az élet igazi mozgatórugója.

Jeruzsálem pusztulásának emlék-ünnepén különösen is fontos lehet ez, hiszen a Szentháromság ünnepe után 10. vasárnapon arról emlékezik meg az egyház, hogy a világ közepének számító szent város nem ismerete fel meglátogatásának idejét, azaz Isten érkezését és jelenlétét, s ennek egyenes következménye volt a pusztulás. Jézus maga is megsiratta Jeruzsálemet, mert látta, mi lesz a városból, mi lesz az emberből Isten nélkül. Kő kövön nem marad. A várost valóban elpusztították, a templomot lerombolták.

Örök mementó. Számunkra is figyelmeztető jel, mi vár ránk, ha eltávolodunk az élet forrásától, Istentől. A szent város, a szent hely Isten nélkül pusztulásra ítélt, értéktelen valami. De Istennel még a legeldugottabb település, hely, a legjelentéktelenebb ember is áldások forrása lehet.

Miből fakad az élet – szemben a pusztulással? Mi által van valódi élet – vegetálás helyett? Az igaz ember hitből vagy hite által él – így igénk válasza.

A vasárnap mottója – istentiszteleti rendtartásunk szerint – így hangzik: „Ismerjük fel, amit Isten Krisztusban tett értünk.” A kettő – igénk csúcspontja és a vasárnap összes igéjének összefoglaló mondata – együtt adja meg számunkra azt a drága kincsét, azt az evangéliumot, amelyet elvihetünk magunkkal az előttünk álló új hét vándorútjára. Hit által élhetünk, igaz emberként, mert Isten Krisztusban mindent megtett értünk. Megteremtett, megváltott, megszentelt.

Igénk így kezdődik: „*örhelyemre állok*”. Az értéket, életet védő ember örködik. Természetes, hogy vigyáz arra, ami igazi kincs. Óvja, hiszen ami valóban érték, az állandó veszélynek van kitéve. Ebben az értelemben él a keresztény ember állandó harci helyzetben. Harci helyzetben pedig szükség van harcászultságra, őrszolgálatra.

Örhelyemre állok, mert veszélyben vannak a megismert és felismert igazi értékek: Isten szeretete, s ennek következtében az emberi szeretet, Isten jósága, s emiatt az emberi jó szándék, az Isten-hit tisztasága, s ezért az emberi lét testi-lelki-szellemi tisztasága. Veszélyben az evangélium is. Örhelyemre állok, mert védnem kell azokat az értékeket, amelyeket az egyházban Isten végtelen szeretetéből megismertem. Örhelyemre állok, mert a gonosz, az ördög, a sátán támadása nagyon is valóságos emberi, természeti és ter-

mészetteleti erőkön keresztül veszélyezteti magát az életet.

Örködni azonban – Isten gyermekei számára – nem csak azt jelenti, hogy saját erőmre, józanságomra, éberségemre hagyatkozom. Akkor egykettőre kicslezem az ellenfél – hiszen erősebb, tapasztaltabb, rafináltabb, mint én vagyok. Örködni annyit tesz: Isten erejével, a Lélek józanságával „észnél lenni” és megtartani azt, ami értéket megteremtett bennem és körülöttem a Mindenható. Örködni annyit tesz: figyelek Isten szavára, mit mond, mit mutat, mit vár, mit kér. Ahogy Habakuk megfogalmazza: „...mit szól hozzám, és mit felel panaszomra.” A keresztény életforma ez: örködni és közben figyelni az Úr szavára, válaszára. Ez a „felülről vezérelt állapot”.

És az Isten szói. Nem bürokrata ő, aki tologatja életünk aktáit, megválaszolatlanul hagyva kérdéseinket. Elhangzanak az emlékeztető, a figyelmeztető, a biztató s a jövőt nyitó szavak. Isten szavai, amelyek nem bizonytalankodó kérdések, nem inga-tag gondolatok, nem megkérdőjelezhető, kétes értékű szavak, hanem kijelentések. Szava célhoz ér, mert tartalma, címzettje, célja van. Tartalma a határozott, mentő, felelő szeretet. Címzettje az eltávolodott és ezért elveszett ember. Célja az, hogy megmentsse a világot, kiteljesítse az életet. Azaz: célja az üdvösség.

Isten szavában az őrt álló, ráfigyelő ember nem csalódik. Sok mindenki becsap, a biztosnak hitt szó megcsal, de Isten szava sohasem. Célhoz ér. Lehet, hogy türelem kell hozzá. Az Isten órarendje és menetrendje más, mint

A VASÁRNAP IGÉJE

a miénk. De pontos. Minden idejében történik, minden megfelelő időben érkezik. Ahogy a Prédikátor is tudja: „Mindennek rendelt ideje van... Megvan az ideje...” (Préd 3,1–8)

Itt jutunk el a szakasz csúcspontjához, igénk utolsó mondatához. Leleplező mondat ez a javából: „...az elbizakodott ember nem őszinte lelkű, de az igaz ember a hite által él.” Ki az elbizakodott? Sokan vannak, sokan vagyunk: akik újra meg újra megfelelkeznek arról, hogy egyedül Isten szeretete tart meg minket. Elbizakodottan hiszünk saját erőnkben, saját problémamegoldó képességünkben. Abban, hogy egyedül is képesek vagyunk jók lenni, egyedül is ki tudjuk emelni magunkat az élet mocsarából, egyedül is elég erősek vagyunk legyőzni a rosszat, a gonoszt.

Az elbizakodott ember nem őszinte lelkű – visszhangzik az ítéletet rejtő mondat. Az őszinte lélek bevallja: egyedül nem megy. Egyedül semmi vagyok. Az emberi erő kevés az életre, a jó cselekvésére, a boldogulásra. Erő, élet boldogulás csak az Istennel való bizalmi viszonyban van. A hitben. Az igaz ember hite által él. Azért igaz, mert Istenhez tartozik, aki helyünkre igazít. Azért él, mert hisz: Isten legnagyobb ajándékát, a hitet megkapta, elfogadta, befogadta.

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (IF.)

Imádkozunk! Legdrágább ajándékdéért könyörgünk, Istenünk: hitet adó Szentlelkedért, hogy általa az élet is miénk lehessen. Amen.

PASSIÓPARAFRÁZIS

Ember, sirasd nagy vétkeidet

► **Ma egy fontos nagyheti ének mutatunk be Olvasóinknak: *Ember, sirasd nagy vétkeidet* (GyLK 812). Szenteljünk először néhány gondolatot a dallamnak. Érdekes kitérőt tehetünk a lutheránus korálok világából a kálvini reformáció énekanyagának forrásához.**

A 16. század első negyedében Strasbourgban a zsoldárok verses parafrázisainak éneklése nagyon kedvelté vált. Köszönhető ez nem utolsósorban *Matthäus Greiter* (1490 k.–1550) kántornak. Ő írta énekünk dallamát, amelyre kezdetben a 119. zsoldárt énekeltek. A mesterien felépített dallamív kupolaszerűen emelkedik sorról sorra egyre magasabbra, majd tér vissza újra a kezdőhanghoz. Greiter dallamával az 1530-as évek vége felé több mint negyven szöveget énekeltek. Bizonyára a kiváló melodióának és a közismertségnek is köszönhető, hogy *Kálvin* felvette ezt a dallamot zsoldároskönyvébe. Ott a 68. zsoldár szövegét hordozza.

Énekünk szövegét a reformáció egyik nürnbergi zászlóvivője, *Sebald Heyden* (1499–1561) írta 1530 körül. Heyden 1519-től tevékenykedett Nürnbergben, eleinte kántorként, majd iskolarektorként. Énekszövegírói tevékenységének egyik jeles állomása, amikor az ismert Mária-antifónát, a *Salve Reginát* átköltötte úgy, hogy szövege Jézust dicsőítse, órá mutasson. Két könyve a zenetanítás,

illetve az éneklés alapjairól szól. Egy harmadiknak érdekes magyar vonatkozása is van: *Puerilium colloquiorum formulae* (1527) című beszélgetésgyűjteményének német és lengyel értelmezéseit *Sylvester János* egészítette ki a magyarral. Ez az egyik legkorábbi olyan nyomtatvány, amely magyar szöveget tartalmaz. Mindezek mellett is legszélesebb körben az „O Mensch, bewein dein Sünde groß” kezdetű ének szövegírójaként ismerős Sebald Heyden.

A vers a nagyheti istentiszteleti gyakorlatban gyökerezik. Öregyházi szokás, hogy ebben az időszakban négy alkalommal a négy evangélium passiótörténetét olvassák: virágvasár-

napon Máté evangéliumával kezdve, nagypénteken megérkezve János evangéliumához. Ennek mintájára születtek főként protestáns gyülekezetekben a passióénekek, amelyek segítségével verses formában, könnyen énekelhető dallammal mélyedhetett el a gyülekezet Jézus szenvedéstörténetében. Ezek közül az egyik legkorábbi Sebald Heyden – Greiter dallamára írt – éneke. Így a dallam, amely eredeti formájával zsoldárpárafrázist hordozott, evangéliumi történet, a passió parafrázisának hordozójává lett. Heyden mindezt huszonhárom versszakban fogalmazta meg. Érdekes, hogy később *Paul Gerhardt* ezt átköltötte és huszonki-

CANTATE

lenc versszakokra bővítette. A GyLK szerkesztői német mintára csak a ketrevertseket közlik.

Az első versszak a kezdő felszólítás után Krisztus váltságművének legfontosabb állomásait idézi fel. Jól érezhető, hogyan vezet a gondolati ív Jézus születésétől földi tevékenységén, gyógyításain át a kereszthalálig. Az író az első felszólítás és a krisztusi váltságmű között állandó kapcsolatot tart fenn azzal, hogy többször ismétli: *értünk*. A második strófa, amely az eredetileg huszonegy versszakon át tartó történetet lezárja, újra meg újra felidézi Jézus megváltó tetteit és azt, hogy ez mire indítja az embert. Végül ismét Jézus áldozatát jeleníti meg a szövegíró: „Ó, ember, nézd, a Golgotán / Bűnödért mily ítélet jár: / Gyűlölj meg minden vétkeket!”

Az éneket *J. S. Bach* két megkülönböztetett helyen dolgozza fel. Erre a korálra írta *Orgelbüchlein* című korállelőjáték-gyűjteményének talán legszuggesztívebb darabját, amelynek záró ütemeiben, ahol a *Kreuz* (kereszt) szó szerepel, egészen drámaian idézi fel a kereszthalál mélységét és dicsőségét. Hasonló karakterrel találunk sokkal nagyobb méretekben a *Máté-passió* első részének zárókórusában. Ez adhat feleletet arra a kérdésre is, hogyan lehet egy mély bűnbánatra indító korálnak ilyen nagy ívű dúr dallama: Jézus halála magában hordozza az emberi bűn mélységét, de azt is, hogy mindez maga Isten győzte le a kereszten.

■ FINTA GERGELY

A Mester tekintete előtt

Lelkészszentelés Ajkán

Az egyház hajója mindig széllal szemben halad. Ezért nehéz a lelkesi szolgálat. De van belülről támadó ellenség is, mely lelkünk nem várt zugából érkezik. Egy igazi ellenségünk van, a saját hitetlenségünk – hangsúlyozta *Ittész János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke Mk 6,47–51 alapján tartott igehirdetésében, amikor múlt szombat délután az ajkai templomban lelkésszé szentelte *Tóth Károly Istvánt*. Majd hozzátette: Mások, a közvélemény elől elbújhatunk ugyan, de Jézus tekintete elől nem. Vigasztalás az, hogy ő szemmel tart minket, és szeretetével közel van hozzánk. Ő ezzel erősíteni akar, nem megfélemlíteni. Amikor Jézus megszólal – ige hangzik –, akkor fedezik fel a tanítványok, hogy ő nem kísértet. „Neked is szól: én vagyok, szolgálatomba fogadjak,

kövess engem!” – zárta igehirdetését a püspök.

Az ünnepi istentisztelet liturgiájában *dr. Reuss András*, hittudományi egyetemünk professzora, valamint *Vajda István* ajkai lelkész segédkezett.

Tóth Károly István 1983-ban született Ajkán. Középiskolai tanulmányait Sopronban, az evangélikus líceumban végezte. Ezután az ELTE bölcsészkarán történelem, valamint az Evangélikus Hittudományi Egyetemen teológus-lelkész szakos diplomát szerzett. 2007-ben megnősült, felesége, *Szlavkovszky Mariann* történelem és latin szakos tanár.

Az ifjú lelkészt püspöke augusztus 15-től a Veszprémi Egyházkerület beosztott lelkészeként küldi ki szolgálatra a pápai gyülekezetbe, *Polgárdi Sándor* esperes mellé.

■ MENYES GYULA

A SZERZŐ FELVÉTELE

Szeretetotthon-gondok

A pécsi Baldauf Gusztáv Evangélikus Szeretetotthon eredetileg két helyen – a Szent István téren és a Szabadság utcában – működött, ám a két otthonrész nem elégítette ki a bennük élő idősök igényeit, nem felelt meg a korszerű elvárásoknak és a diakóniai intézményekkel szemben támasztott követelményeknek, illetve a rájuk vonatkozó törvényi előírásoknak sem.

Az evangélikus egyház még tavaly – a szomszédos település, Pogány önkormányzatának támogatásával – korszerű diakóniai intézmény építésébe kezdett. Az önkormányzat ingyen telket adott az egyháznak annak fejében, hogy a felépülő komplexumban kialakítandó orvosi rendelő és gyógyszerárta a több mint ezer-ezerszáz fős község lakói számára is rendelkezésre áll majd.

Az építkezéssel egy fővállalkozót bíztak meg. Az elkészült épület egyik felébe idén márciusban már be is költöztek a lakók a Baldauf-otthon Szent István téri részlegéből, a ház másik felét azonban a fővállalkozó nem hajlandó átadni a tulajdonos evangélikus egyháznak, azt egy őrző-védő kft.-vel őrizteti. *Szűz János Csaba* kivitelező, fővállalkozó ugyanis újabb anyagi követelésekkel állt elő a megbízó egyházzal szemben, és különböző sajtóorgánokban azzal vádolta a Magyarországi Evangélikus Egy-

házat, hogy az hatvanmillió forinttal tartozik neki. Ezzel szemben egy független szakértői bizottság megállapította, hogy az egyház minden fizetési kötelezettségének eleget tett. Az anyagi ügyek tisztázására valószínűleg csak jogi úton lesz lehetőség.

A település önkormányzatának augusztus 4-ei testületi ülésén *Kákay István*, a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának igazgatója is részt vett. A képviselő-testület ez alkalommal további együttműködési szándékáról és bizalmáról biztosította egyházunkat, annak ellenére, hogy a visszas helyzet miatt az egyház nem tudta teljesíteni a szerződésben vállalt kötelezettségét, vagyis a június 1-jei határidő letelte után, a mai napig sem tudta átadni az orvosi rendelőt és a gyógyszerárta.

Lapzártánk után kaptuk a hírt, hogy Pogány község jegyzőjének augusztus 11-én hozott döntése értelmében a fővállalkozónak három napon belül, vagyis még ezen a héten át kell adnia az épületet. Így az evangélikus egyház végre birtokba veheti saját tulajdonát, az érintett idősök több hónapos várakozás után beköltözhetnek új otthonukba, és az egyház az egészségügyi szolgáltatóintézmények átadásával teljesítheti az önkormányzattal szemben vállalt kötelezettségét.

► EvÉlet-infó

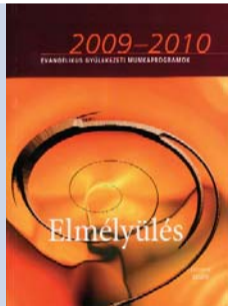
Adatlapok „elevenedtek meg” augusztus 7-én délután-este Gyulán. A Viharsarok eme békés fürdővárosának világórájánál találkoztak ugyanis a *myLuther* evangélikus közösségi oldal törzsfelhasználói közül néhányan, hogy másfél évnyi intenzív internetes kapcsolattartás után végre- valahára személyesen is megismerjék egymást. A régóta tervezett kötetlen együttlétről az *Evangelikus Élet* következő számában tudósítunk bővebben.

■ GERLAI PÁL felvétele

Elmélyülés – Evangélikus gyülekezeti munkaprogram 2009–2010

Összeállította a Déli Evangélikus Egyházkerület munkaközössége Luther Kiadó, 2009

Kereskedelmi forgalomba nem kerülő gyülekezetpedagógiai oktatási segédanyag

Indul az „ötéves terv”

Bár van még két hét a nyárból, de talán már szabad, sőt szükséges a hamarosan kezdődő új tanév, munkaév tervezésére gondolkodnunk. Ennek jegyében kapták kézhez lelkészeink az elmúlt napokban a 2009–2010-es munkaévre készült országos gyülekezeti munkaprogramot. Ez immár a harmadik esztendő, hogy rotációs rend szerint, egy-egy kerület munkacsoportja részletesen kidolgozott terv elkészítésével segíti a gyülekezeti lelkészek, munkatársak szolgálatát. Az északi és a nyugati egyházkerület után az idén a déliek kerültek sorra. A közel húszfős munkacsoport *Szabóné Mátrai Marianna* püspökhelyettes koordinálásával ötszáz oldalas kötettel lepte meg lelkészi karunkat. A kiadvány címe *Elmélyülés*.

Nemcsak mennyiségi gazdagodás jellemzi az új munkaprogramot, hanem egyfajta minőségi előrelépést is remélünk tőle. Az előző két munkaterv ugyanis egymástól függetlenül jelent meg *Növekedés*, illetve *Isten háza népe* címmel. Ősztől viszont középtávú, öt évre szóló, tudatosan építkező programtervet szeretnénk megalapozni. Erre utal az írásom címében szereplő „ötéves terv”.

Tudom, hogy ez utóbbi kifejezés, főleg az idősebb nemzedékben, keserves emlékeket idéz fel, hiszen a múlt rendszer évtizedeinek hírhedt öt éves tervei nem bizonyultak sikertörténetnek. De a minden tervezés

nélküli kontrollálatlan sodródás talán még nagyobb veszélyeket rejt magában. Ennek felelőssége tetten érhető a mai globális gazdasági válságban is. Gátlatlan túltermelés és túlfogyasztás, energia- és nyersanyagpazarlás és nem utolsósorban felelőtlen gazdálkodás, garázdálkodás zajlik az úgynevezett humán erőforrással, emberek lelki, szellemi és fizikai erejével.

Mindezektől a közveszélyes kísértésektől egyházunk élete, munkája sem mentes. Fontos, hogy mi is megtanuljunk bölcsen és felelősen gazdálkodni erősen korlátozott emberi erőforrásainkkal. Ebből a felismerésből született újjá a közelmúltban az éves országos munkaterv készítésének gondolata, amelynek komoly hagyománya van egyházunkban. Elég, ha a két világháború között megjelent tartalmas, részben még ma is használható belmissziói munkaprogramokra gondolunk.

Ma, amikor oly sok lelkészünk panaszkodik túlterheltségről, Istentől kapott örök eltékozlása lenne, ha külön-külön erőlködnenek saját ízlésünk, egyéni képességeink és látásmódunk szerinti éves munkatervet összeharkcsolásán. Nem is szólva a minden koncepció nélküli vegetálás mulasztási bűnéről, ami sajnos gyülekezeteink jelentős részében nem ismeretlen jelenség...

Az első, immár rendszerváltás utáni, új öt éves munkaprogramterv

ÉGTÁJOLÓ

koncepcióját *dr. Szabó Lajos*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Tanszékének professzora dolgozta ki. A tudatos, távlatos építkezésnek – így a gyülekezetépítésnek is – mindig felülszabással kell kezdeni. Ennek megfelelően az első év kulcsszava az *elmélyülés*. Erre a biztos fundamentumra épülhet a második esztendőben a *megismerés*, a harmadik évben a *megegyezés*. Ebből fakadhat majd az *együttműködés*, végül pedig az ötödik évben a *kiteljesítés*.

A tervezet szerint minden évben más-más szolgálati terület kap kiemelt hangsúlyt a lelkész és a gyülekezet életében. Így az induló munkaévben a *lelkigondozás* kaphat prioritást, a következő esztendőben pedig a *tanítás/tanulás*. Ezt követi a *tanúszkodás*, majd a *közösségépítés*, végül pedig a *missziói dimenzió*.

Az öt éves koncepció részletesebb kibontása *dr. Szabó Lajos* tollából a kötet bevezető részében olvasható. Nyilvánvaló, hogy a nagy ívű elképzelés megvalósítása az egyházkerület munkacsoportjai közötti szoros-

sabb együttműködést és szervezetesebb koordinációt igényel a jövőben.

A 2009–2010-es tervezet egyik sajátossága, hogy az elmélyülés képéből kiindulva a főbb gyülekezeti alkalmak témasorozatait hat lépésben járják végig a munkaévet. Az egyes szakaszok a kincsért mélybe szálló győngyhálasz mozdulatainak szimbolikus üzenetét idézik: *elszánás – levegővétel – lemerülés – felfedezés – megszerzés – felemelkedés*.

A gyülekezeti bibliáórák harminc témaegységre kidolgozott sorozata *Hóseás próféta könyvéből*, *János evangéliumból* és *Pál apostol Timóteushoz írott leveleiből* merít. A kötet mindehhez gazdag illusztrációs anyagot kínál, melynek egy része az interneten elérhető letölthető formában (<http://munkaprogram.lutheran.hu>; <http://del.lutheran.hu>).

Kézbe kapott egy harmincnyelcs részes ifjúsági sorozatot, gyermekbibliáórai vázlatokat, jól használható családi istentiszteleti modelleket. Gondoltak a szerkesztők az egyre több gyülekezetben működő babamama körökre is. Találunk több mint százoldalas, alaposan kidolgozott bibliáiskolát, valamint speciális tematikus bibliáórai sorozatot. Segítségét nyújt a kötet azoknak is, akik ALPHA-kurzus indítását tervezik.

S végül az utolsó fejezet *Extrák* címmel speciális gyülekezeti alkalmakhoz kínál ötleteket: evangélizációs sorozatokhoz, presbiteri na-

pokhoz, ifjúsági napokhoz és ifjúsági táborokhoz, valamint közli a 2009-es és 2010-es évben esedékes fontosabb egyház- és kultúrtörténeti évfordulók jegyzékét.

Ezen a helyen is hálás köszönet illeti a szerkesztőket és munkatársait. Köszönet a Luther Kiadó szerkesztőinek, hogy időben és a tőlük már megszokott magas színvonalon, igényes kivitelben jelentették meg a vasos kötetet.

Remélem, sokan forgatják majd haszonnal, áldott elmélyüléssel az új munkaprogramot. Igazi kincsésárnyílhat meg előttünk, melyből a helyi körülményeknek megfelelően, szabadon és bölcsen gazdálkodhatunk.

Közös Munkaadónk ajándékozzon nekünk elmélyülő hitet, kreatív szeretetet és megújuló reménységet. Ő adjon naponként friss erőt, lendületet és örömet. Így kívánok örömteli és eredményes új munkaévet minden munkatársamnak, közelben és távolban.

Gáncs Péter püspök Déli Egyházkerület

Bajorok Bonyhádon

Az ifjúság a bonyhádi önkormányzat fonyód-bélatelepi táboraiban találkozott, kihasználva az időt közös játékkal, fürdésre, kirándulásra. Ismerkedhettek Pannónia múltjának és jelenének néhány fejezetével, a geológiai múlttal és a szőlőkultúrával – nem kevésbé a szabad tűzön való gulyásfőzés rejtelmeivel és árnyalataival Badacsonyan, a hajdani Pelsót (a Balaton latin neve) oly igen kedvelő rómaiak emlékeivel Fenépusztán és a haza felvirágoztatásáért oly sokat tett felvilágosult *Festetics* család emlékeivel Keszthelyen.

Az idősebbek az egész napos farsztó utazás után Révfülöpre érkeztek meg. Kedden pihengettek, sétálgattak, sétahajóztak, és barátkoztak a Balaton-felvidék hegyeinek képével

Az ifjúság szombaton városismereti vetélkedővel töltötte a délelőttöt, az idősebbek pedig a Völgységi Múzeumot és a város tűzoltómúzeumát tekintették meg. Mindkét helyen szakszerű német nyelvű vezetésben volt részük.

Az erdingiek látogatása véletlenszerűen egybeesett több városi eseménnyel. Az önkormányzat képviselő-testülete augusztus 7-én ünnepi testületi ülést tartott abból az alkalmából, hogy Bonyhád húsz éve ápol partnerkapcsolatot a németországi Baden-Württemberg tartományban fekvő Wernau városával. Az ünnepi ülésen tiszteletbeli bonyhádi polgárrá fogadták *Armin Elbl* wernaui polgármestert, a magyarországi gyökerű *Alfred Freistädter* tanácsnokot

Friedrich Falkenstein, Saller Éva és Alfred Freistädter

és levél. Szerdán múltbeli utazást tettek Kékkútra, a háromszáz éves parasztházhoz, Nagyvásonyba, a Kinizsi-várba és közelében álló templomunkhoz, melynek elődjében *Szeniczai Bárány György*, a tolna-baranya-somogyi egyházmegye török hódoltság utáni megszervezője, a magyarországi pietizmus jeles képviselője prédikált a 17–18. század fordulóján. Csütörtökön – útban Bonyhádra – meglátogatták az ókori egyház számára oly nagy próbatelt jelentő császárkultusz Pannonia Inferior tartományi székhelyét, a romjaiban is lenyűgöző Gorsiumot a mai Tác mellett.

Pénteken öregek és fiatalok, vendégek és bonyhádiak Bátaapátit keresték föl, ahol több, a németiség kitelepítése folytán Erdingbe került hittestvérünk gyökerei – közöttük a testvér-gyülekezeti kapcsolatot kezdeményezőikéi – erednek. Mély benyomást tett rájuk a – közepesen és gyengén sugárzó – atomhulladék végleges elhelyezésére szolgáló atomtemető és az elnéptelenedő gyülekezet valaha szebb napokat látott temploma. Este a két gyülekezet megjelent tagjai együtt grilleztek-vacsoráztak a vendégek szállásául szolgáló gimnáziumi kollégium – többszörösen és fennhangon megcsodált – udvarán.

– aki egyébként magyar népitánc-együttest vezet –, illetve a két evangélikus gyülekezet partnerkapcsolatának kezdeményezőit: a Bonyhádról kitelepített *Saller Éva* (született *Frech*) asszonyt, aki emellett tevékeny részt vállalt az óvodák és a város szociális intézményeinek támogatásában is, valamint a magyar állampolgárként a vajdasági Ókérén született *Friedrich Falkenstein* nyugalmazott lelkészt, aki sokat tett a bonyhádi templom tatarozásának finanszírozásáért.

A német vendégek látogatása alatt zajlott tovább a hajdani híres bonyhádi szarvasmarhafajta emlékére és regenerálása céljából rendezett mezőgazdasági konferencia, illetve a *IX. Tarka fesztivál* – ökörsütéssel és gulyásfőzés versennyel –, valamint a Tolna megyei német kisebbség Sommerfestje, azaz nyári fesztiválja. A nap a népnepélyen felállított önkormányzati sátorban elköltött közös vacsorával ért véget.

A vasárnapi, német nyelvű közös istentisztelet után (a felkért vendégigehirdető, *Daniel Tenberg* erdingi igazgató lelkész egy váratlan haláleset miatt sajnos nem jöhetett el) a vendégek útra keltek. Jövőre várják a bonyhádiakat.

■ – AH –

Egy füst alatt esket és keresztel az anglikán egyház

„Kettő az egyben szolgáltatást” vezetett be az angol egyház: házasodó híveinek felkínálja, hogy egyúttal gyermekeiket megkereszteli. A szokatlan lépésre a való élet vette rá az anglikánokat. A felmérések ugyanis azt mutatják, hogy a brit gyerekek negyvennégy százalékának hajadon az édesanyja.

Az anglikán egyház tizenhatezer parókiára juttatta el új útmutatását, amelyben az esküvők és keresztelők, illetve születési hálaadások együttes megtartására biztat. A klérus egy része örömmel fogadta az ajánlást, ám olyanok is akadnak, akik szerint a kezdeményezés aláássa a házasság szentségéről szóló egyházi tanítást.

Az egyház állásfoglalása szerint a változtatás csupán egy meglévő igényre adott válasz, s ettől még továbbra is azt hirdetik, hogy a szexuális élet a házasságon belül helyénvaló.

▶ MTI

Testvérem, John, Miklós, Mária és Tamás

Radnóti Miklósnak van egy különös, fiatalkori verse. Már a címe is meglepő: *1932. április 24.*, alcíme pedig így hangzik: *John Love, testvérem*. A vers születési körülményeit, korabeli újsághírt idézve, így határozza meg Radnóti: „John Love, fiatal néger költőt New York néger negyedében, St. Vincentben, a King White nevű moziban, versének elmondása közben a Ku-Klux-Klan emberei agyonverték a pódiumon, és testét kidobták a szellőztető ablakon. A tetteseknek nyomuk veszett.” 2009 augusztusában különleges aktualitást nyer ez a vers, és korántsem csak azért, mert Radnóti Miklós száz évvel ezelőtt született.

*John Love, testvérem!
A Tiszán láttalak forogni
a hid alatt ma.*

*Örvény vagy most, hogy megölték
benned a verset s barna szemedet
hogy féreg ül. Növekedj!*

*Nézd, kövér eső sétál a pejszínű égből.
Kapd magadhoz és fojtsd el!
a földre ne essék!*

*Mert nagy a Ku-Klux-Klan s néki esik.
Övé a kenyér, szőlő és legelő!
a tej fölé itt is néki ráncosodik!*

*Megöltek. Most örvény vagy testvér.
Guta is légy! mely
pörg és ha ugrik, helyre talál!*

*Együtt dolgozunk John Love;
örvény vagyok én is és guta!*

*Kenyer, szőlő, legelő és tej
tapsol, ropogva, hogy összehajoltunk!*

Megrendít, ahogy Radnóti teljes mértékben osztozik egy tőle távol élt ember sorsában. Itt még csak szavakban – aztán tizenkét évvel később ténylegesen is. Mert egy brutális eszme örült hívei őt is megölték. John Love-ot azért, mert néger, Radnóti Miklóst azért, mert zsidó volt. Versében a költő immár nem a távoli Amerikában látja sorstársát, hanem a Tisza partján. Mert a bűn és a szenvedés nem köthető helyhez. Valakit kidobnak egy amerikai mozi szellőztetőablakán, és holtteste a Sopronhoz közeli Abdán bukkann fel. Egy embert az óceánba löknek, és tetemére a Tiszán bukkannak rá. Igen, a szenvedés és a bűn fölötté áll térnek és időnek.

Radnóti utalása a Tiszára akkor támadt életre bennem, amikor értesültem arról, hogy a héten ismét ölték a titokzatos sorozatgyilkosok. Ezúttal a Tiszántúlon, a Nyíregyháza közeli Kislétán törték rá az ajtót egy cigány asszonyra és leányára. A negyvenöt éves *Balogh Mária* szitává lötték, tizenhárom éves leányát életveszélyesen megsebesítették. Ugyanaz az értelmetlen brutalitás, mint néhány hónapja Tatárszentgyörgyön, ahol apára és fiára gyújtották rá a házat, és a két menekülőt hátulról lötték agyon.

John Love néger volt, Radnóti Miklós zsidó, *Balogh Mária* és a többi áldozat cigány. A bomlott agyú gyilkológépeket az előítélet és a gyűlölet vezette. Ők nem törődtek azzal, hogy John Love hogyan szaval, ők nem ismerték – az időközben katolikus hitre tért – Radnóti szerelmes költeményeit vagy a *Nem tudhatom...* című verset, és nem érdekelte őket, hogy *Balogh Mária* dolgos asszony volt.

Szólnom kell, kiáltani szeretnék. A názáreti Jézus nevében emelem fel szavam, aki zsidó volt, de lehetett volna néger vagy cigány. Mert ő mindig vállalta a közös-

séget a szenvedővel, ő mindig osztozott az üldözöttek sorsában.

Meddig még? Mikor csitul már el az értelmetlen gyűlölet? Mikor lesznek képesek a rendfenntartó erők megvédeni a kiszolgáltatottat és a bűnüldözők megtalálni a tetteseket? És mikor élhetnek már biztonságban és félelem nélkül asszonyaink, gyermekeink?

A napokban halt meg egy varázslatos ember, *Cseh Tamás* énekes is. Gimnazista korom óta szerettem őt, aki immár két nemzedék koboldja volt. Nemcsak kultikus előadóművész, *Bereményi Géza* sokunk életérzését kifejező verseinek szuggesztív tolmácsolója volt, hanem egy sajátos játék keretében indián törzsfőnök is. „Füst a szemében”, ez volt az indián neve. Talán ezért állt mindig kisé hunyorogva a színpadon. És varázslott. *Hadiösvény* című könyvében így idézte fel a sajátos bakonyi indián tábor születését: „1961-ben egy hegyi tisztáson felvertük az első indián sátrakat. Tiszta törvényekre, egyszerűsége, átlátható, értelmezhető világra vágytunk.” Mert, tegyük hozzá, a világ nem ilyen. Nem volt ilyen a hatvanas években, amikor *Cseh Tamásék* lázadni mertek, de nem volt ilyen a harmincas években sem, amikor John Love-ot verték agyon, a negyvenes években, amikor Radnóti gyilkolták meg, és nem ilyen a kétezres években sem, amikor *Balogh Mária*át ölik meg.

Cseh Tamásnak nem az értelmetlen emberi gyűlölet miatt kellett tragikus hirtelenséggel meghalnia, hanem hároméves szívós küzdelem után. Nevét és helytállását mégis ebben az összefüggésben kell említenünk. Az indián életben benne volt a dac és a lázadás, az elnyomottakkal való azonosulás és valami természetesen tiszta értékrend. Mert az indiánok nem értették, hogy a fehérek miért akarják elragadni az ő ősi értékeiket, és fel nem foghatták, hogy náluk a kimondott szónak miért nincs hitele.

A néger, a zsidó és a cigány után az indiánt siratom. Aki méltósággal viselte betegségét is. Aki egy interjúban néhány hónapja így felelt a „Nem fél a haláltól?” kérdésre: „Nem rettegek. Inkább kíváncsi vagyok, hogyan fog megtörténni. Lehet, hogy így, fokozatosan. De nekem megengedte a Jóisten, hogy elrendezzem, amit el kell. Amiről mindenki úgy gondolja, hogy majd egyszer, de van még rá idő, hosszú az élet.”

Ez a hit adhatott lelki erőt *Cseh Tamásnak*. Ezért dobta el, immár nagybetegként, idén áprilisban az őt Bakonyból díszpolgárként ünneplő közönség szeme láttára a botját, hogy előttük indián táncot lejtessen. Sok szenvedőnek adhat erőt ez a gesztus. Az említett interjúban ezt is mondta Istenről: „Hálás vagyok neki. Hálás, mert hagyott énekelni.” A halálra méltósággal készülő *Cseh Tamás* láttán új értelmet nyernek az általa már évtizedekkel ezelőtt is énekelt sorok: „Azt mondd meg nekem, hol lesz majd lakóhelyünk? / Maradunk itt, vagy egyszer majd továbbmegyünk?”

Soha nem fogom elfelejteni azt a megrendültséget sem, amellyel *Cseh Tamás* fogadta az Ando Drom cigány zenekar előadását, melyen az ő régi dalának feldolgozását hallotta tőlük. Úgy hangzott, mint valami roma himnusz. „Egy mosókonyhában / – szükségalakásban – / éjszaka volt, sötét. / Utcáról kaptam a fényt. / De én tisztán láttam ott, / minden megvilágosodott. / Magamat láttam tíz év múlva itt, / hallottam ezt, a mostani dal hangját. / És attól féltem, nehogy majd ez legyen, / csak tíz év múlva ne ez a dal legyen.” A szám végén *Cseh Tamás* szemmel láthatóan könnyeivel küszködve ölelte át a zenészeket, és kezet csókolt a cigány asszonyoknak. „Testvéreim vagytok” – sugallta ez az ölelés. „John Love, testvérem” – írta Radnóti.

Egy néger, egy zsidó, egy cigány és egy indián. A testvéreim. Hiszem, hogy Jézus asztalánál vannak. Ismerik egymást, összetartoznak. Verset mondanak, énekelnek, majd felállnak és táncolnak. Jézus is velük táncol.

■ FABINY TAMÁS

FOTO: BJORN DE LEEUW

A hit hat

A veszprémi evangélikus gyülekezet a dörögdi fesztiválon

A Művészetek Völgye szervezői az idén nem rendezték meg a hagyományos fesztivált, a völgy települései azonban úgy döntöttek: önerőből, saját maguk vállalják a szervezést. A dörögdi fesztiválon – július 31. és augusztus 9. között – az idén is szólt a dzsessz-, a rock- és a népzene, voltak filmvetítések, színházi előadások, táncbemutatók, gyerekjátékok, a női egyenjogúsággal és kisebbségekkel kapcsolatos kvízkérdések.

A taliándörögdi színes rendezvénybe az egyházak is bekapcsolódtak: a Veszprémi Evangélikus Egyházközség augusztus 7-én, pénteken várta a fesztiválózó gyerekeket, fiatalokat, felnőtteket.

Dél előtt a legkisebbeké volt a főszerep: gokartos bibliaversenyen, akadályversenyen mérették meg magukat, papírrepülőt hajtogattak, a gyülekezet pedagógus és óvónő tagjainak segítségével kézműves-foglalkozásokon vehettek részt. Délután a várpalotai trombitás, *Patonai Illdikó* a templom előtt ismert evangélikus énekekkel hívogatta a programokra az arra járókat.

Berezky Gyula, a gyülekezet felügyelője vetített képekkel illusztrálta az egyházközség életét, minden napjait a teremtett világ szépségéről *Saller Endre* tájképei, csendelei beszéltek. *Saller Endre* – aki a zeneakadémián hegedülni tanult, végül a képzőművészetet választotta – szeret iskolapéldákat, vízben tükrözést, fény-árnyék jelenséget festeni. Kiállítását *Szelényi Pál* kántor, művészeti író nyitotta meg. *Hoffmann Kálmán* *Alkonyodik* című kötetéből a gyülekezet tagjai olvastak verseket, a szerző, *Irénye* néni pedig Krisztusba vetett hitéről vallott, és arról, hogy

muszáj gondolatait, érzéseit papírra vetnie.

Szülők és gyermekek a Bibliában és *ma* címmel *Isó Dorottya* lelkész tartott előadást, rámutatva arra, hogy ma sok minden nem Isten igéje sze-

hadd döntsem el én, mit kezdek az életemmel. A hitben élő ember köztöttségben éli az életét, mondják sokan. De valóban így van? Szabadság az, ha választhatom a rosszat? – sorjázta a kérdések és válaszok Isó

A gokartos bibliaverseny

rint zajlik a világban. A templom előtti evangélikus missziói jellegű volt: az volt a célja, hogy a fesztivál forgatógáiban minél többen megálljanak, Jézus Krisztusról halljanak, elgondolkozzanak. Miért jó nekem, ha Isten szól? Én tudom, mi a legjobb nekem,

Dorottya és *Isó Zoltán* evangélikus missziójában. A hitben élőknek szabadsága van a jót választani.

A veszprémi gyülekezet záróprogramjaként gospelkórus adott koncertet *Kiss Szilvia* kántor vezetésével. ■ B. E.

Újra zenei tábor Mezőberényben

Hatodik alkalommal rendezett zenei tábort a Kelet-békési Egyházmegye, ezúttal augusztus 2. és 9. között. Résztevői közül többeknek ez volt az egyetlen előre tervezett nyári programjuk. Hét gyülekezetből érkeztek a tanulni akaró és lelki közösséget kereső fiatalok. Még a tengerentúlról is jöttek: közöttük voltak Clevelandből a *Tamáty* gyerekek is.

A harminc növendék – a legfiatalabb nyolc-, a legidősebb húszéves – tíz oktatónak adott intenzív munkát. Főként pedagógusok, illetve magas szinten muzsikálók végezték ezt a felelősségteljes feladatot. Minden táborozó találkozhatott rajtuk kívül olyan fiatalokkal is, akik segítettek a gyakorlatban az orgona, gitár, furulya vagy dob mellett. Szakmai segítséget az egy-

házközség volt kántorától – aki régebben zenepedagógusként dolgozott – kaptak a résztvevők. A fűvósokból álló kis kamaracsoport készségesen tanulta darabjait, míg a délutáni „összhangon” különféle többszólamú kórusműveket szólaltatott meg a táborozók közössége.

Ez évben néhány újjátással gazdagodott a napirend. Korálokat, ifjúsági énekeket és zeneelméletet tanultak a fiatalok három csoportban. A tábor témája „Hegyek a Bibliában” volt. A nap zsolttára jelölte ki, milyen tartalmú ének tanulása következik. A szervezők a nap zsolttárához választották az esti igét, illetve a „soron következő” hegyet. Így például a 121. zsolttárral a Golgotát párosították, mivel tekintetünket oda emelve Jézusra nézhetünk, akitől segítségünk, váltásunk jön. Aznap nagypénteki énekeket tanultak a táborozók.

Az istendicséreten és lelki alkalmakon túl sok játékra, kreatív foglalatosságra és sportolásra is volt idő. Tábor-tűz mellett is énekeltek a fiatalok, majd egy másik este a ligetben ereklvadászatot játszottak.

Az áldásos hetet sokszínű istentisztelettel zárták, amelyen mindannyian megmutathatták a gyülekezetnek, mit sajtítottak el. A résztvevők köszönettel tartoznak a szülők és a háttérben szorgoskodók sokszor erő feletti szolgálataért: segítségük és felajánlásaik biztosították a testi táplálékot és azt is, hogy újra mindenki otthon érezhette magát az egyházközségben.

■ LÁZÁRNÉ SKORKA KATALIN

Jegyzetlapok

(Napló, 2009)

Püski Sándor halálára. Kilencvenkilencedik évében elhunyt a legendás könyvkiadó. Elment, hogy kipihenje gazdag életének minden fáradsalmát. És megaláztatását – mert ebben is volt része bőven. Jogi diplomával a zsebében 1938-ban nyitotta meg könyvesboltját, s egy évvel később megalapította a Magyar Élet Kiadót. Főként népi írók, *Erdélyi József*, *Féja Géza*, *Kodolányi János*, *Németh László*, *Sinka István*, *Szabó Pál*, *Veres Péter*, illetve *Szabó Dezső* műveit jelentette meg. Egyszerű borítóval, mindig csonkítatlanul – és ezzel az egyetlen volt, aki mindvégig megőrizte hitelességét! 1942 és 43 között a szárszói konferenciák egyik szervezője volt. 1962-ben hamis vádakkal börtönbüntetésre ítélték, 1970-ben Amerikába emigrált, ott hozta létre a Püski Kiadót, mely az akkori Magyarországon politikai okokból megjelenni nem tudó szerzők munkáit adta közre. Bizony hosszú oldalakat töltene meg ezeknek a műveknek a listája: elfeledett és határon túli írók hiánypótló művei. 1988-tól feleségével együtt Budapesten, a Krisztina körúti könyvesházban és kiadóban folytatta áldozatos munkáját: a nemzetépítést és önvédelmet. Fáradhatatlanul, az utolsó pillanatig olvasva és szerkesztve, biztatva az írókat a jóra és az igazra. A fehér borítás, ébenfekete betűs Püski-kötetek immár a magyar kultúra örök értékei.

Remény. Egész életemben reménykedtem. Valami kevésben, valami apró segítségben. Egy biztató baráti szóban, egy szelet kenyérből. Nem akartam elhinni, hogy aki följelentette apámat, az soha nem kér bocsánatot, fia, aki kiszolgálta a zsarnoki időt, meg is rágalmoz! Elég volt. Ne tovább. Nem remélni. Már azt sem, hogy isteni sugallatra bekövetkezik a nem várt szerencse.

Új évszázad. A 21. század csupa meglepetés, új értékrend és irány. Ma a Föld lakosságának hetvenöt százaléka éheznek, és ez mindent elmond a jövőről. Az energiaforrások kiapadóban. A szén-dioxid-kibocsátás nagyon nagy; az éghajlatváltozás is végzetes, talán már megállíthatatlan. Magyarország helyzete kilátástalannak tűnik: minden energiát vennünk kell, öreg a nemzet, s az erkölcsei züllés soha nem volt ilyen mélypontra. Az elkövetkező évtizedek valami szörnyű drámát sejtetnek. Ázsia túlélési esélye tizenöt százalék, Európa esélye negyvenöt-ötven százalék. Ha nem keressük tovább a megoldásokat, nagyobb lesz az emberi pusztulás, mint a háborúk idején!

Iszonyat. Amerre nézek a világban, mindenütt gyűlölet, menekülő földrészek. Törékeny csónakon, rossz autógumin próbálnak az emberek átjutni az óceánon – reményeik szerint – egy szabad országba. Csontsovány afrikai nő, karján csecsemővel és még három kisgyerekekkel, hátán vékony pokróccal gyalogol a véget nem érő úton.

Néha egy-egy jóakarató ember. A kopott Biblia, *Arany János* versei, *Bach* zenéje. A villányi jó vörösbőr. A hajnali nap az ébredő tenger felett. Csak ez maradt. Minden más halványuló fényvel dereng az időben.

Titok. Nagy titok a gyönyörű magyar nyelv. Egész életemben csodáltam és féltettem. Kassán, Szabadkán, de különösen Erdélyben hangzik kristálytisztán a zengése. *Arany* balladás mélysége,

Babits fájdalma, *Krúdy* hegedűszava. És azután még sok minden. Ízek, hangulatok, messzi évszázadok. Az igazán tiszta életűek úgy beszélnek, mint a nép: szűkszavúan és dallamosan.

Fellini. Mesél a nagy rendező a televízióban. Fekete-fehér, nagyszerű dokumentumgyűjtemény, soha nem látott és ismert képek. És egy igazi meglepetés: zseniálisan rajzolt a mester, terveizhez vázlatokat készített, mielőtt hozzáfogott a végleges formához. „A film csodálatos játék, amit sokan néznek és szeretnek” – mondja búcsúzáskor. Majd megjegyzi, az életben a legfontosabb a változás. Biológiai és minőségi megújulást vár az új évszázadban. Hát itt van – kiáltanak felé, ha hallatszana szavam az iszonyú zajban. Itt van az istentelen, gyűlölködő világ. Soha nem látott, tar fejű szörnyembereivel.

Az idő vonulása. Mintha gyorsabban lennének az évek, ahogy öregszik az ember. Mintha ismeretlen kéz rázna a nagy égi homokórát. Kisebb fiamat, Robit mintha tegnap vittem volna a vállamon, mert nem mert beülni az autóba. Most meg már tizenhat éves lesz, kedves és szemtelen, mint a legtöbb kamasz. Ijesztően rövid egy nap, alig teszek valamit, máris itt az este. Elképesztő, hogy elrepül egy hét. Várom a pénteket, amikor végre újra együtt a család, lehet pihenni, kirándulni, és alig sikerül valami, marad a vasárnap délután rohanása, séta a budai hegyekig. Megdöbbentő, milyen rövid az élet. Emlekszem, gyerekkoromban apám sokszor fölkel, hogy betakarjon az ágyban, most meg én töprengök a csilgaltalan éjszakában, figyelem ritkán látott unokáim álmát.

Hegyi kecskék. Ámulva nézem őket, ahogy szaladnak föl a meredek sziklafalon. Meg-megállnak, figyelnek, sörényüket fújja az északi szél. Hátsó lábukon a körmök különlegesen kiképzettek, hegyesek és élesek, ezért tudnak így járni minden évszakban. Ha eljön a szerelem ideje, akkor hason csúszva járulnak a menyasszony elé. Aki a legtöbb sebet kapja, a legvéresebb, az számíthat a kiválasztottak barlangmély örömeire.

Misszionárius lelkészek. *Jacskó Sándor* Tajvan kis házaiban gondozza a sérült gyerekeket. 1956-ban hagyta el Kassát, hogy Isten hívásának engedelmeskedjen. Sokan várják reggelente, különösen egy sötét szemű fiú, csak jobb keze ép, s gyönyörűen hímez. *Zsoldos Imre* tizenkét nyelven tud, ő készítette a franciákínai szótárt. A tanítás után segít, ahol csak tud, ha kell, javítja az éji vihar tépázta ebédlő tetejét. Az erdélyi árvízkor ezer dollárt küldött, mondja, s a végén, mikor Magyarországról beszél, könnyes lesz a szeme.

Főváros. Annyi év után még mindig idegen vagyok Budapesten. Elindulok dél előtt Budáról, busszal be az Üllői útig, onnan vissza kis kitérőkkel. Mindenütt az idegenség kísér, a régi házak szürke kopottsága, a hatalmas arányok, az új üveg-fém irodaházak egyformasága. Alig van magyar felirat, s az utcánk kaputábláin a neveket olvasva szinte mindenütt találom egy-két kínait, de van olyan ház is, ahol csak németek laknak. Tegnap még szorgos öregek dolgoztak a kertben, most mind szeretetotthonban van vagy a temetőben.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

A SZERZŐ FELVÉTELEI

SZENT GELLÉRT A RÁCSOK MÖGÖTT

▶ A Csillag Szegeden mindenki tudja, hogy az autóbusz-pályaudvar mögötti objektumról van szó, amely nem csupán egy a napfény városának számos tizenkilencedik századi épülete közül. A „Csillag börtön”-ként emlegetett Szegedi Fegyház és Börtön azonban nemcsak azért különleges intézmény, mert Magyarország legszigorúbb büntetés-végrehajtási intézete, hanem azért is, mert központi folyosóján óriási feszület hirdeti az elítéltek és őrzöik számára a megváltást. Ebben az épületben mutatták be *Szent Gellért* püspök – egy fogvatartott által színpadi dráma formájában feldolgozott – történetét. A szerzővel és lelkigondozójával a hit erejéről és a börtönfalakon belüli vallásgyakorlásról beszélgetett *László Jenő Csaba*.

Az Istenhez terelő vészfék

Beszélgetés Juhász Tibor börtönlelkésszel

▶ „Látta Isten, hogy a szakadék felé rohansz. Ezért most meghúzta a vészféket. Használd ki a lehetőséget!” – így biztatja az elítélteket *Juhász Tibor* a Szegedi Fegyház és Börtön falai között. A római katolikus börtönlelkész 2006-ban kezdte rács mögötti szolgálatát, azonban a köztörvényes bűnözőkkel – az akkori rendszernek köszönhetően – már sorkatonaként megismerte. A szinte napi rendszerességgel megtartott mise és az egyéni lelkigondozás mellett színes programokat is szervez az elítélteknek az atya, aki a szürke falak között sem vesztette el jókedvét: derüvel és lelkesedéssel avat be a börtönlelkész mindennapjaiba.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Endre akkori megyés püspök kinevezett börtönlelkésznek Szegedre. 2005 karácsonyán már koncelebrációs éjféli

szentmisét mutattunk be, hivatalosan pedig 2006. január 1-jén kezdtem meg a munkát az intézetben.

– *Hogyan zajlanak a börtönlelkész mindennapjai a rácsok mögött?*

– Van egy méltó kápolnánk, amelyet a Jézus mellett megfeszített jobb latorról, a hagyomány szerint Dismásról neveztek el. Itt szinte mindennap tartok szentmisét, amelyet szépen látogatnak az elítéltek. A kápolnában lévő feszületet egyébként egy fogvatartott hívünk faragta... Lehetséges van arra is, hogy amikor egy-egy ember gyógyul, a kápolnában gyertyagyújtással, imádsággal emlékezzünk az elhunytakra. Az is biztosítva van, hogy négyesek között lelki beszélgetést, szentgyónást végezzenek az erre igényt tartó elítéltek. Ezt még azok számára is lehetővé teszi a jogszabály, akik a legszigorúbb rezsimben töltik – nem egyszer ténylegesen életfogytig tartó – büntetésüket.

Próbálok a híveket minél gyakrabban aktívan is bevonni a szertartásokba. Például

augusztus 20-ára, Szent István ünnepére néhányan ismeretterjesztő előadásokkal készülnek az államalapító király életéről, valamint az új kenyérről a kenyérmegáldás keretében. Szorgalmasan készülünk a *Roszík Gábor* evangélikus börtönlelkész által meghirdetett bibliaversenyre is, amelyen a versenyzőknek a versenkiírás szerint Pál apostol életének és leveleinek ismeretéről kell számot adniuk. Nagy örömöm az is, hogy aktív hívünk, *Bukros Ferenc* fogvatartott már négy színdarabot írt, amelyet a katolikus kultúrkör sikerrel mutatott be. Ez utóbbi azért is fontos, mert az előadásra az elítéltek mellett meghívást kaptak a családtagok is.

– *Bizonyára nem könnyű ilyen körülmények között szolgálni...*

– Mindig azt hangsúlyozom, hogy a bűnt megvetem, de a bűnöst szeretem. Éppen a gólgotai lator példázta, hogy az utolsó pillanatban, az ítélet végrehajtása közben sem késő ráatalálni Krisztusra. A hit pedig pozitív változást hozhat az elítéltek életében. Többüket sikerült rábeszélni arra, hogy küzdjenek, tanuljanak. Velük sikerült megértetnem, hogy Isten talán nem véletlenül „húzza meg a vészféket” az életükben.

Az egyház egyébként segítségükre lehet akkor is, amikor hosszú idő után elhagyják az intézetet. A közelmúltban például kaptam egy képeslapot, egy korábbi fogvatartott küldte. Beszámolt arról, hogy szabadon bocsátását követően szeretettel befogadta egy budapesti egyházközség, részt vesz még a templomi énekkar próbáin is. Ha nem talált volna rá Istenre és az egyháza, talán soha nem sikerült volna talpra állnia.

– *Említette, hogy együttműködik az evangélikus börtönlelkésszel is.*

– Büszkén számolhatok be arról, hogy nálunk valóban maradéktalanul megvalósul az ökumené. Nemcsak azért, mert egymás híveit is gondozzuk, és itt, Szegeden én segítem a másik bejáró nyolc felekezet munkáját is, hanem azért is, mert olyan közös programokat szervezünk, mint például a bibliismereti vetélkedő. Megtisztelő volt számomra, hogy a június 8-i ősbemutatón személyesen részt vett Roszík Gábor, a Börtönlelkészek Magyarországi Szervezetének és a Magyar Testvéri Börtöntársaságának az elnöke, és a börtönlelkészek legutóbbi tanácskozásán, Szekszárdon én hirdethetem az ígét a helyi református templomban az elnök úr felkérésére.

Vallásos dráma a börtönben

Új darabra készül a fogvatartott szerző

▶ „A rácsok mögött fogja fel az ember igazán, mit érezhetett Jézus, amikor közvetlenül szenvedése előtt magányosan imádkozott a Gecsemáné-kertben” – vallja *Bukros Ferenc*. A Szegedi Fegyház és Börtön lakója feldolgozta már többek között Jézus születését és a passiótörténetet is, jelenleg ötödik színdarabjához gyűjti szorgalmasan a forrásokat.

– Fontosnak tartottam azt, hogy a börtönben ülő társaim megismerjék: pontosan mit is ünneplünk karácsonykor, illetve húsvétkor, valamint hogy miként jött létre a keresztény egyház a világban és Magyarországon. *Szent Gellértről* például nagyon keveset tudnak az emberek, pedig ő volt hazánk tanítója, kiemelkedő szellemi vezetője az államalapítás idején. Arra gondoltam, hogy színdarab formájában közel tudom vinni ezeket a történeteket olyanokhoz is, akik egyébként maguktól nem olvasnák el.

– *Korábban is írt színdarabot?*

– Olvasni mindig is szerettem, de írással nem próbálkoztam 2007-ig. Ekkor mutattuk be elítélt társaimmal Jézus szenvedéstörténetét a húsvéti ünnepkörhöz kapcsolódva. Ez még kezdetleges mű volt, bár sok ötlettel próbáltuk színesíteni a darabot: például egyes jeleneteket egy lepedő mögött árnyjátékkal érzékeltettünk. Néhány hónappal később készült el a karácsonyi történet alapján a *Csillag Betlehem* című darabom, utalva a szegedi büntetés-végrehajtási intézet közismert nevére. A 2008 szeptemberében színre vitt darab a kereszténység történetét beszéli el a feltámadástól Nagy Konstantin uralkodásáig, vagyis a milánói ediktumig. Az idén pedig Szent Gellért püspök életét dolgoztam fel. A történetet eredetileg könyvként írtam meg, és

ezt dolgoztam fel dramatisztált formában. Több változatban is elkészült a dráma.

– *Annak érdekében, hogy hiteselek legyenek a színdarabok, bizonyára sok forrásra volt szüksége.*

– Minden alkalommal törekedtem a történeti hiteles-

kapcsolatom. A börtönben is aktívan részt veszek a Tibor atya által szervezett programokon, lehetőségeimhez mérten segítem az ő munkáját.

– *Az ember feltételezhetően másként, más szemszögből olvassa a passiót a rácsok mögött, mint szabadlában...*

A SZERZŐ FELVÉTELE

szégre. Egész életemben sokat olvastam, és itt Szegeden is próbálok értelmesen hasznosítani a rendelkezésemre álló időt. *Juhász Tibor* atya sok teológiai, egyháztörténeti munkát bocsátott a rendelkezésemre.

– *Bizonyára sok időt vett igénybe a darab betanulása, a kellékek, díszletek beszerzése.*

– Hónapokon keresztül készültünk egy-egy előadásra. A Gellért püspök életét bemutató darabban például huszonhárom elítélt vett részt. Eredetileg több mint negyvenen jelentkeztünk, de kénytelenek voltunk „létszámpostot” hirdetni. Így is eléggé megterhelő volt ennyi emberrel közösen dolgozni, és leginkább az utolsó hetekben igen feszes tempót kellett diktálni a társulatnak. A színdarabhoz jelmezeket kaptunk az alsó- és felsővárosi ferences szerzetesektől, valamint a Szegedi Nemzeti Színháztól is.

– *Az intézetbe történő bekezdése előtt is volt kapcsolata valamelyik egyházzal?*

– Igen, vallásosan neveltek. Már hatévesen ministráltam a váci székesegyházban a püspök mellett. Vasárnaponként részt vettem a misén, rendszeresen olvastam a Szentírást. Egy időben az evangélikusokkal is volt

– Igen, sok olyan dolgot fedezek fel a Biblia sorai között, amelyre korábban nem figyeltem fel. Itt talán megérezhetünk valamit abból, milyen érzés volt Jézusnak magányosan, elhagyatottan vállalni a szenvedést. Az árulás, a pénzért eladott élet keserűsége, a magány, a megvetettség sokkal jobban megérinti az embert a rácsok mögött.

– *Miben segíti a hit az elítélteket?*

– Számomra leginkább ahhoz nyújt segítséget, hogy türelemmel viseljem az elhagyatottságot, és jobban toleráljam társaim viselkedését.

– *Készül-e újabb előadásra a szegedi Csillag társulattal?*

– Igen, már gyűjtöm az anyagot az új darabomhoz. A következő egyházi esztendő a katolikus egyház a papok éveként hirdette meg, ezért a plébánosok patrónusának, *Vianney Szent Jánosnak* az életét szeretném feldolgozni. Ő egy csekély értelemmel megáldott ember volt, ezért kezdetben nem is akarták pappá szentelni. Azonban a Szentlélek megsegítette őt: mivel az emberek szívébe látott, sokakat a hit útjára vezetett, és tömegek keresték fel őt, hogy meggyónjanak nála.

Szent Gellért püspök (980–1046) lombardiai származású szerzetes, Magyarország egyik első püspöke volt. Őt évig Benedek-rendi kolostorban tanult. Bolognai tanulmányai végeztével apáttá választották. Csak vonakodva fogadta el a tisztséget, s nemsokára le is mondott róla, hogy régi vágya szerint a Szentföldön telepedjék le.

A zárai kereskedők egyik hajóján többedmagával 1015. február közepe táján szállt tengerre. Parenzo mellett nagy vihar érte utol. Szent András szigetére vetődött, ahol *Razina* pannonhalmi főpapát rábeszélte, hogy előbb látogassa meg a magyarok államalapító királyát, akinek segítségével folytathatja útját. *István* király a püspök vonakodása dacára rábízta fiának, *Imre* hercegnek a nevelését, s időnként diplomáciai küldetésekre is igénybe vette őt. Gellért 1023-ban remeteéletre szánta magát, s Bakonybélbe vonult vissza.

1030-ban azonban István király marosvári (csanádi) püspökké nevezte ki. Gellért a teológia mellett csillagászat is foglalkozott, magyarul azonban sohasem tanult meg annyira, hogy a nép nyelvén szónokolhatott volna. 1046. szeptember 24-én a pesti révnél (a mai belvárosi templom és a Rudas fürdő közt) megtámadta őt a pogány néptömeg, és a Kelen-hegyre vonva onnan a mélybe taszították. Bebalzsamozott testét Velencében őrzik.

FOTO: BOZÓ BEA

Tolvaj

– Nem szabad!

Elsőként inkább viccesnek tűnik az ötlet, de amikor elkialtom magam, már tudom, hogy nem az. Második emeleti ablakomból nézek az utcára. Pont a házunk kapuja előtti térségre látok, ahová lelkes házgondnokunk hatalmas kőágyásokba virágokat ültetett. Molnár Ferencsel együtt most el kellene mondanom azt, hogy mennyire nem tudják a tágas kertekben élő alföldiek, dunántúliak, muskátlis utcákon járkáló kertvárosiak, hogy mit jelent a belváros növénytelenségében egy grundnyi zöld. Ugyanakkor azt is látom, hogy egy nagydarab ember most éppen ezeket, a már színesebb ágyásokat dicsmálja.

A budapesti utcák sajátossága az, hogy a folyton jelen levő embertömeg ellenére is teremtődik olykor egy-egy magányos pillanat. A fiatalok hangoskodó csapata éppen elvonult, egy idő

asszony gurulós bevásárlószatyrával a másik irányba távolodik, a kutyás lány pedig még messze van, különben is az egyáltalán nem kutya formájú ölebére koncentrált. A férfi körül néz, marokra ragad egy tő büdöskét, és határozott mozdulattal benyomja a nejlonszatyrába, a többi mellé. A szatyor dagadozik; későn néztem ki az ablakon. Engem nem lát. Fölötte vagyok két emelettel.

– Nem szabad! – próbálok dörgő lenni.

Ijedten néz körül, szinte megsajnálom. Nem tudja, honnan jön az égi hang. Hatalmas pocakján nadrágtartó rögzíti melegítőjét. Rövid ujjú, kockás inge kicsit medveszerűvé teszi. Zavartan menekülne, de nem tudja, merre, hiszen senki nem néz rá, akivel szemben védekezhetne, nem érti, ki szól. Így aztán a levegőbe, maga elé, a semmi felé mondja védekező, hangos indulattal:

– Ez azért van itt!

Egyszerre a világ sokféle titka tárul elém. Ilyen lenne a párbeszédünk Istennel? Ő egy emeleti ablakból figyel minket, mennydörög ránk, mi pedig a semmi felé szórjuk átkainkat? Megrémülök saját kegyetlenségemtől. Ki tudja, mire kell neki a virág? Lehet, hogy nincs pénze, hogy a saját zöld grundját megteremtse, lehet, hogy a temetőbe viszi. Hogy merek én Istent játszani egy emeleti ablakból?

Ahelyett, hogy azt tenném, amit ő. Lemenni, szembe nézni, szót érteni, megérteni – ezek az ő mozdulatai.

A nejlonszatyros tolvaj újra megismétli, talán, hogy maga is elhiggye:

– Ez azért van itt!

Én pedig, már belekényszerülve saját istenségembe, erőltlenül kiáltom le kétemeletnyi magasból:

– Nem.

■ KOCZOR TAMÁS

Ellentétek?

Emberi életkorok: csecsemő-, gyermek-, kamasz-, ifjú-, felnőtt-, középkor-, idős-, öreg-, aggkor. Az ember saját korszakait leginkább eseményekhez kötődő emlékeken keresztül tudja felidézni – de újra átélni sohasem. A testi-lelki megtapasztalás nem lehetséges máskor, csak a jelenben. A Teremtő így alkotott meg bennünket: elég minden napnak a baját egyszer elviselni. Ami a jövőre vonatkozik, teljességgel titok. Legfeljebb elképzelni, remélni tudjuk. Az átélés majd következik, s az is csak egyszeri lesz.

A nemzedékek közötti „ellentét” miből fakad? Ellentét-e, vagy valami egészen más? Úgy tapasztalom, hogy életem korábbi szakaszaiban átéltem cselekedeteimet, döntéseimet mint megfajdító talányt próbálok megérteni, hiszen a jelenem már más korszakban zajlik. Hogyan érthetném meg akkor a másik emberét?

Várhatom-e, hogy egy olyan ember, aki nem az én korosztályom tagja, megértse? Még vagy már ő nem abban él. Egy fiatal ember nem élte még meg azt a kort, amelyet én. Így jutottam el arra a következtetésre, hogy Teremtőnk bibliai kijelentése, miszerint „nem jó az embernek egyedül lenni” (1Móz 2,18), bár azon a helyen a férfi és a nő kapcsolatára vonatkozik, de mivel Ádám azt jelenti: ember, mindnyájunkra érvényes. Az egymásra utaltság minden korosztályra jellemző.

Más embert, más korosztályt megérteni nem lehet elméleti ismeretek alapján, csak gyakorlatban. Idős a fiatal, fiatal az idős csak saját kapcsolatain keresztül tudja megérteni. Sajnos azonban mindkét fél leginkább külsőségek alapján alkot véleményt a másiktól.

Mivel idős vagyok, hadd kérjem ezúton a fiatalokat: igyekezzenek

„testközelből”, időt áldozva megismerni az időseket! Ahogy a fiatalság divatja félrevezethet időseket, úgy az idős ember testi állapota is téves következtetésre készítheti a fiatalat. A fizikai állapot – sem fiatalnál, sem idősnél – nem jár törvényszerűen lelki, szellemi értéktelenséggel. Másrészt értékeket – de értékeket! – képvisel minden ember, így a fiatal és az idős is.

Egymás nem ismerése sokkal több és nagyobb bajt okoz családon, sőt az egész társadalmon belül, mint az együttélés úgynevezett hátrányai. A gyermek, a fiatal rá van utalva a felnőttre, s majd idősként rá lesz utalva a fiatalra. Ez törvényszerű, az élet rendje. Az Isten akarata szerinti élet, a jézusi szeretet kibontakozása lelkekben csak így valósítható meg, fiatal- és nem fiatal korban egyaránt. Én így érzem.

■ CSUTI ISTVÁNNÉ

Bajnokká válni

Bajnoknak lenni jó érzés. Bajnokként állni mások előtt: valami magával ragadóan varázslatos dolog – és erre nemcsak a magamutogató emberek vágnak, hanem a szerények, csendesek is, csak éppen bennük más úton-módon kerül a felszínre.

Emlékszem, hogy milyen sokat jelentett nekünk annak idején, amikor az iskolai focibajnokságot játszottuk az udvaron az osztályok között... Hogy milyen szégyen volt ezen a valójában tét nélküli viadalon is, ha valamelyik osztály az utolsó helyen végzett... És micsoda melldomborító büszkeségre adott okot az első helyezés megszerzése... A győztes csapatba tartozó fiúk egy szempillantás alatt megváltoztak: örömtől sugároztak, vidáman kacagtak. Éppen ellenkezőleg a vesztesek: nyakukat behúzával jártak napokig az iskola folyosóin.

Bajnok szeretne lenni minden fiúgyermek. Álmodoznak arról, hogy bárcsak ők lehettek volna a régi idők híres hadakozói: bűvár *Kund*, *Toldi Miklós*, *Dobó István* egri várkapitány – vagy éppen inkább valami mai hős lennének, mint *Batman*, *Pókember* vagy más, olyan természetfeletti képességekkel megáldott személy, aki verhetetlen a maga kategóriájában. Talán nincsen ez másképpen a lányok-

nál sem, hiszen ők sem vetnék meg, ha az országos szépségversenyen az első helyezettek választanák őket.

Mindenki szeretne bajnok lenni – legalább egy dologban, legalább egyszer az életben. Úgyhogy fel is merülhet a kérdés: hogyan lehet bajnokká válni? Mi a módja, milyen utat kell bejárni hozzá?

Megvan ennek a maga módja. Azt mondják, hogy nagyon erős test kell hozzá. A cinikusok hozzátesszik: „Különösen is könyök és láb. Mert sokat kell ütni és rúgni másokat, hogy valaki az élre kerülhessen.” Egy fiatal, Istent kereső férfi kérdezte tőlem néhány éve: Hogyan válhatunk Isten bajnokává? Hogyan kell élni, és mit kell teljesíteni azért, hogy valaki Isten bajnoka legyen? Egyáltalán: lehet-e úgy küzdeni az élet küzdelmében, hogy Isten rá tudjon mosolyogni?

Isten bajnoka lehetsz, ha nem kiemeled magad, hanem hagyod, hogy az Úr emeljen ki téged. Jézus Krisztus ezt tanította: „Mert mindenki, aki felmagasztalja magát, megaláztatik, aki pedig megalázza magát, felmagasztaltatik” (Lk 18,14) Pál apostol pedig egy nagyon gyakorlati gondolatot tesz e mellé: „...mert nem az a megbízható ember, aki önmagát ajánlja, hanem az, akit az Úr ajánl.” (2Kor 10,18)

Isten bajnoka lehetsz, ha embertársaidat a legnagyobb tisztelettel kezeled, ha a szeretet és a megbecsülés sugárzik belőled mások felé.

Ez is olyan terület, ahol a Biblia értékrendjétől eltávolodott világ szabályai teljesen eltérőek. Hiszen inkább az a divatos, a „menő”, hogy szóljuk le, szégyenítsük meg, csipkedjük, bosszantsuk a másikat, ahol lehet. A kolossébelieknek így szólt Pál apostol: „A Krisztus beszéde lakjék bennetek gazdagon úgy, hogy tanítsátok egymást teljes bölcseséggel, és intsetek egymást zsolttárral, dicsérettel, lelki énekekkel; hálaadással énekeljétek szívetekben az Istennek. Amit pedig szóltok vagy cselekesztek, mind az Úr Jézus nevében tegyétek, hálaadva az Atya Istennek általa.” (Kol 3,16–17) Így érdemes nekünk egymással kommunikálnunk.

A Biblia gyakran hasonlítja életünket sportversenyhez. Szükséges azonban megjegyeznem, hogy itt teljesen más a tét, mint egy egyszerű sportmérkőzésen. Aki győz: mindent megnyer. Aki veszít: mindent elveszít.

Érdemes hát odafigyelni a Szentírás tanácsaira és parancsaira és Isten módján bajnokká válni.

■ STEINER JÓZSEF
(Forrás: Monday Manna)

PÁSZTORI JENŐ

Nyári est...

Az asztal körül
– a csutkokon –
néhány vénember ül,
s szótlantul
ajkukhoz érintik
féldecis poharukat.
Napfényes arcukon
még lángol:
– a Nyár.
S köröttük az esti szél
lágyan hordja szét
a mezők illatát...
Hátukon az ing párállik,
szárad...
Bús némaságukban
egy egész Világ van
eltemetve:
értelmetlenül. –
Míntha imádkoznának,
kérges tenyerükbe hajtják
fáradt homlokukat...
Aztán egymásra dülnek,
mint a kékék
– vihar után –
esős időben...
A falu is alszik,
s az erdélyi táj:
édes mustról,
puha kenyérről
– álmodik...

HETI ÚTRAVALÓ

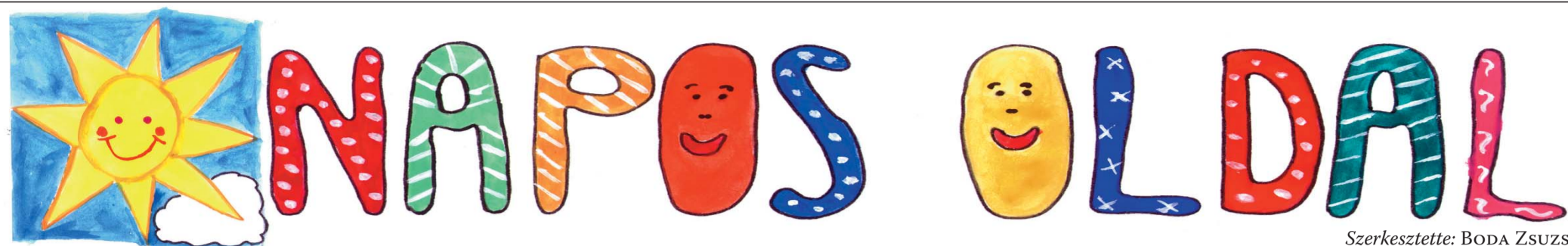
Boldog az a nemzet, amelynek Istene az Úr, az a nép, amelyet örökségül választott. (Zsolt 33,12)

Szentháromság ünnepe után a 10. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi erre figyelmeztetnek: ismerjük fel,

amit Isten Krisztusban tett értünk! „Jézus Krisztusban van a mi váltságunk az ő vére által: a bűnök bocsánata az ő kegyelmének gazdagsága szerint” (Ef 1,7; Lk). Ő szeretett minket, s magát adta értünk áldozatul: „Ti azonban választott nemzetiség, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe, hogy hirdessétek nagy tetteit...” (1Pt 2,9) Jézusunk megsiratta Jeruzsálemet, mert nem ismerték fel benne a Messiást, ezért „nem hagynak belőled követ kövön, mert nem ismerted fel meglátogatásod idejét” (Lk 19,44). S mégis megtisztította a templomot. Mi „az Úr házába örömmel megyünk” (GyLk 755)?! Jeruzsálem pusztulásának emlékünnepe, óegyházi evangéliuma kapcsán írta *Luther*: „Igen aggódom a hazámért. Most az Úr úgy jön, mint Atya, igehirdető, igazi Údvözítő; tanácsolni és segíteni. De ha elvesztegetjük ezt az alkalmat, végünk van!” Pálnak is nagy a fájdalma, szomorúsága népe miatt, mégis leírta ezeket: „...nem a testi származás szerinti utódok az Isten gyermekei, hanem az ígéret gyermekei számítanak az ő utódainak” (Róm 9,8) Nem igazságtalan az Isten, amikor kijelenti: „Könyörülök, akin könyörülök, és irgalmazok, akinek irgalmazok.” (Róm 9,15) Mi már tudhatjuk: akiket Isten elhívott, azokat meg is igazította, s valamennyien a Jézusba vetett hitünk által igazulunk meg! Ám Isten nem vetette el végleg választott népét, „most is van maradék a kegyelmi kiválasztás szerint (...), viszont az ő elesésük által jutott el az üdvösség a pogányokhoz” (Róm 11,5.11). És megtérésük is a világ gazdagságává lesz! Jézus jövendölése a templom s a város pusztulásáról 70-ben beteljesedett: „...nem marad kő kövön, amit le ne rombolnának (...), és pogányok tapossák Jeruzsálemet...” (Lk 21,6.24) Urunk nem csak a samáriai asszonynak mondja: „...eljön az óra, amikor nem is ezen a (Garizim) hegyen, nem is Jeruzsálemben imádjátok az Atyát. (...) Az Isten Lélek, és akik imádják őt, azoknak lélekben és igazságban kell imádniuk.” (Jn 4,21.24) Pál e hasonlattal figyelmeztet minden pogányból lett keresztényt: „...te pedig a hit által állsz. (...) Lásd meg tehát Isten jóságát (...), mert különben te is kivágatsz.” (Róm 11,20.22) De akik Isten elveszett népe közül meg térnek, „...azok a természetes ágak mennyivel inkább be fognak oltatni saját olajfájukba” (Róm 11,24)! Az elutasított Messiás mondta, ismerve a város s saját sorsát: „Jeruzsálem leányai, ne engem sirassatok, hanem magatokat és gyermekeiteket sirassatok. (...) Mert ha a zöldellő fával ezt teszik, mi történik a szárazszal?” (Lk 23,28.31) Mózes népe jövendő sorsáról szólt, amikor a törvény megtartására intette őket: „Szétszór benneteket az Úr a népek közé (...), de vigyél megtérsz Istenedhez, az Úrhoz, és hallgatsz a szavára, akkor (...) nem hagy elpusztulni” (5Móz 4,27.30.31). „Tisztítsd meg szíved (...) / Hogy megtartassál (...) / – Térj meg kedvére!” (EÉ 460,1.2)

■ GARAI ANDRÁS

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Országos gyerektábor 2009

Az érzelmek kavalkádja dúlt augusztus 2–8. között Piliscsabán a *Kelényi Zsolt* táborvezető által irányított 13. Napvető országos evangélikus gyerektáborban. Az idei program címe *Szívvél-lélekkel* volt: napról napra elhívatott teológushallgatók és együtt érző vezetők (leendő tanítónők, óvónők, hitoktatók, pszichológus, közgazdász és számos más szakma képviselője) igyekeztek segíteni a „régit” és „új” gyerekeknek a néha súlyos érzelmekkel való megküzdésben, és bizony mélyen át is élték ezeket.

Félelem. Bizony, a félelem tölti be a vezetők szívét is, amikor a tábor első napján végignéznek a Béthel ebéd-lőjében felsorakozó hetven gyerek várakozó arcán. Vajon sikerül-e mindazt átadnunk számukra, amit szeretnénk, amivel készültünk? Némelyik gyermek arcán is a félelem tükröződött, és mindannyian átérték, mennyire Isten nagy kezében vagyunk. Az áhítatban aztán a tanítványokkal együtt élhettük át azt a félelmet, amelyet ők érezhettek, miközben háborgott a tenger, és velük ébredhettünk rá, hogy nem vagyunk egyedül, Jézus mindig éberrel áll mellettünk, megtartja életünket, ahogyan a táborban is tette: megóvott, boldogan, egészségesen, szívünkben vele tértünk haza.

Harag. Egyik csemeténk dühösen, toporzékolva áll a másik előtt, szinte sír haragjában: a másik gyerek akaratlanul is kárt tett a játékában. Mi,

vezetők őszinte együttérzéssel próbáljuk békíteni a hamar felcsattanó kicsit, miközben jól tudjuk, a munkában megfáradva mi is milyen könnyen mordulunk rá a másikra. Később, az áhítatban együtt haragudhattunk a gazdára, aki ugyanannyi bért adott a korán érkezett dolgozóknak, mint a később munkába állóknak... Isten segítségével egy óra múltán a kisfiú együtt játszott a másikkal, és mi, vezetők is bocsánatot kértünk türelmetlenségünkért a többiektől, mert megértettük, Isten szeretetében oldódik fel parányi, kicsinyes haragunk.

Meglepetés. Váratlanul tett boldogá minden vezetőt és minden gyereket az éneklésen neki küldött felcsendülő dal, a kézművespalotában egymásnak készített meglepetés, a táborban váratlanul megérkező régi és új vendégek, volt vezetőtársak, táborlakók, az előre elkészített, de gondo-

san titkolt programok. Kellemes meglepetést szerzett minden ránk virradó reggel ragyogó napsütése, Isten jótéteményei. Az áhítatban pedig átélhettük azt a meglepetést, amelyet egy samaritánus okozott egy kirabolt, megvert zsidó embernek, Isten kegyelméről téve tanúbizonyságot. Meglepetés: mi, vezetők bizunk benne, hogy Jézus segítségével meglepetéseket szerezhetünk, gazdag, váratlanul boldogító élményben részesíthetjük a gyerekeket.

Szomorúság. Bizony, a szomorúság is meglátogatta táborunkat, hiszen a gyerekek egy egész hétre elszakadtak azoktól, akiket szeretnek: szüleiktől. Óriási könnyek potyognak a kisfiú szeméből, ahogyan estefelé, az anyukájával való telefonbeszélgetés után feltámad benne a honvágy. Egy kis szobában először én próbálom vigasztalni, később újabb és újabb vezetők érkeznek véletlenül valamiért, vagy szándékosan sietnek a segítségemre. Mert a kisfiú csak nem vidul fel, így rövid idő elteltével már öt vezető énekel, táncol, mókázik, hogy elhessegesse a szomorúságát. A gyerekek is segítenek egymásnak a bánat óráiban: a nagyobb ölébe veszi a kicsit, viccet mesél neki, hogy elűzze a sötét felhőket. Az áhítatban aztán arról hallunk, hogy a tanítványokkal együtt az emmausi úton a szomorúságunktól nem láthattuk meg a velünk vándorló Urunkat, aki pedig ekkor is ott ment mellettünk...

...de amint kinyílt a szemünk, örülhettünk a tékozló fiú apjával együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk, és ezt a sok érzést tőle kaptuk, s az ő kezéből tudunk mindent elfogadni. Ez a felhőtlen öröm. Örömben szinte elképzelhetetlenül gazdag volt a Napvetők tábora. Bol-

cos banketten. A gyermekmosolyok öröme máig betölti a szívünket, hiszen minden felharsanó kacagás megerősítés számunkra. Így történhetett, hogy a táborban – mi legalábbis a szívünk mélyén így éreztük – Jézus fénye idén újra beragyogta az életünket.

FOTO: KELENYI GERGŐ

dog gyermekarcok során csillan meg a napfény a vízi olimpián, amikor egymást locsolva nevetnek a gyerekek a versenyfeladatokon; boldogság tölti be a templom falait, ahogy felcsendülnek az *Új ének* dallamai, melyekhez a Napvető zenekar gyermekei szolgálatják sokszor a zenét; vidám, önfelelt nevetés hallatszik a *Ki mit tud?* előadásain, a népzenei táncszínházban, az utolsó esti tán-

Érzelemből persze maradt elég a tábor elmúltával is: az elválás könnyei csillannak meg a búcsúzkodó gyerekek, vezetők arcán, és most, napokkal később is mélyen hiányzik a gyerekek őszinte szeretete, a vezetők barátságai, a Jóisten olyan egyértelmű jelenléte, ahogyan közöttünk megjeleni éreztük.

■ BONNYAI ZSUZSANNA és PELLIONISZ PETRA

Véleménycsokor táborozóktól, szülőktől, lelkészektől

Lajtós Sári 11 éves táborozó Nagybörzsönyből:

A közös éneklés és az áhítatok nagyon jók! Lehetőségünk volt a messze élő gyerekekkel is megismerkedni. Évek óta részt veszek a táborban, ezért régi barátok is visszavárnak. Az is tetszett, hogy a szobákban érvényesült a „rend a lelke mindennek” elv. A pénteken megrendezett „Ki mit tud?” volt a hét csúcspontja.

Privizer Erik 13 éves táborozó Nagybörzsönyből:

Sok minden tetszett! Csak röviden felsorolom a legjobbakat: 1. „Portya”, amikor bejártuk a bibliai kérdések útját. 2. „Témezáró”, amikor játékos vetélkedőn kapcsolódhattunk. 3. Kézművespalota Teóval.

Galgóczi Olivér 14 éves táborozó Budapestről:

Jóleső izgalommal tudok erre a programra készülni évről évre, jó viszontlátni a régi barátokat. Biztos vagyok benne, hogy mindig jól sikerül, mindig szívesen csatlakozom a csoportos éneklésekhez és zenélésekhez. Számomra biztos pont ez a Napvető tábor minden nyáron.

Roszik Csenge 13 éves táborozó Gödöllőről:

2007-ben első táboromba barátnőim beszámolója alapján nagy várákossal indultam el. De (később) rájöttem, hogy a Napvető ezerszer jobb minden elképzeléseimnél és minden

más tábornál! A kedves táborvezetők, a régi és új barátok, közös éneklések és áhítatok, színes programok és beszélgetések felejthetlenné teszik mindenkinek ezt a csodálatos pár napot, így én csak ajánlani tudom mindenkinek!

Grosz Zsuzsi 11 éves táborozó Sopronból:

Nagyon tetszett a tábor, mert sok dolgot tanultam Istenről és a szeretetről. A foglalkozások tarkák voltak, mint az ott készített nemezlabdáim.

Grosz Tamás édesapa és Grosz Tamásné (Ildi) édesanyja:

Lányunknak ez volt élete első táborozása, igaz, barátnőjével együtt ment, hogy egymás támaszai legyenek. Már érkezéskor láttuk, hogy szép környezetbe és jó társak közé fog kerülni. Hazaérve sokáig mesélt élményeiről, az együtt éneklésekről, a közös áhítatokról, ismerkedésekről és játékokról. Hallgatva őt minket is átjárt annak az érzése, hogy milyen nagy öröm egy nagy „hitbéli” családhoz tartozni.

csabára, a saját gyermekkori ifjúsági tábori élményeim és a Nagybörzsönytől való viszonylag kis földrajzi távolság is meghatározó volt.

Mi a gyümölcse a tábornak? A gyerekek megtapasztalhatták a más gyülekezetekben – talán éppen az ország másik határán – élő hittanosok hitét, szeretetét, gondolkodását. Az ösztön induló órákon felhasználhatjuk a megtanult énekeket, és a lelki élmények sorolásával kezdődik az új tanév. Bibliaismeretük, bibliaiszeregetik elmélyül, és a „hétköznapi használatosabbá”, természetessé, az élethez tartozóvá válik.

Galgóczi György édesapa és Galgóczi Andrea édesanyja:

Azért küldjük gyermekünket minden évben ebbe a táborba, mert biztosan tudjuk, hogy lelkileg hasonlóan gazdag fiatalok közt töltheti el tartalmasan azt az egy hetet. A fiatal teológushallgatók áhítatai mély benyomásokkal erősítik gyermekünk hitbéli fejlődését.

Roszik Gábor evangélikus lelkész, édesapa és Roszik Ágnes édesanyja:

Azért küldjük el Csengét évről évre a táborba, mert olyan érzelmi, lelki és szellemi ajándékokkal tér haza, amelyek – meggyőződésünk szerint – komoly mérföldkövet jelentenek lelki és mentális fejlődésében. A közösségi élmény – zene, tánc, vetélkedő – mellett a hiteles vezetők példá-

ja ebben a korban rendkívül fontos. Egy kortárs csoportban megélt közösségi hitélmény, „ráébredés” minden prédikációnál fontosabb lehet.

Lénárt Viktor evangélikus lelkész, a táborvezetők szakmai és lelki trénera:

Ha igaz az, hogy Jézus a legfontosabb, akkor szükséges, hogy a neki szentelt munkát vegyük a legkomolyabban a munkák közül. A Napvető országos evangélikus gyerektábor az alaposága, a jó szervezethez és a vezetők szerepvállalása, odaadása szempontjából így tartom jövőbe mutató és példamutató kezdeményezésnek.

Mády Erzsébet korábbi országos gyermekreferens és táborvezető:

Gyermekreferensségem ideje alatt – és azután is – háromszor vettem részt az országos gyerektábor szervezésében. Idén nyáron is fel látogattam a tábor utolsó napjaira. Hogy miért? Mert a szervezők közösségét nagyon jó hangulatú és szeretetteljes csapatnak tartom, olyan társaságnak, ahol egészen önmagam lehetek, és mindannyian elfogadottak vagyunk, lehetünk. A sokféleségünkkel együtt. A táborról pedig azt gondolom, hogy az életöröm és az elcsendesedés egyaránt helyet kap benne, úgyhogy valódi hídépítő tábor ez: a gyerekek természetes világába „oltja be” a keresztény tartalmat. Ezt nagy-nagy erényének tartom.

FOTO: KELENYI GERGŐ

Rengeteg új barátom lett. Egyetlen rossz dolog történt csak, hogy gyorsan véget ért, és el kellett búcsúznunk. Jövőre is szeretnék ott lenni a többiekkel.

Lajtós János evangélikus lelkész, édesapa:

Miért éppen Piliscsaba? Tagadhatatlan, hogy hét évvel ezelőtt, amikor először vittem hittanosokat Pilis-

Vajon mi fér bele nálunk egy evangélikus templom áhítatába?

Gáncs Péter püspök az *Evangélikus Élet* 2009/25. számában tette fel a címben szereplő kérdést. Ugyancsak az idén, a 9. számban jelent meg egy közlemény püspökeink aláírásával *Mi való a templomba?* címmel. Megkérdezhettünk azt is, hogy a templomban való viselkedésnek milyen szabályai vannak. A hasonló kérdéseken időszzerű elgondolkozni, mivel nagy zűrzavar és tájékozatlanság tapasztalható ezen a területen.

Nem hiszem, hogy központi szabályozásra, kőbe vésett törvényekre lenne szükség, de nem árt, ha összegyűjtjük tapasztalatainkat, elmondjuk véleményünket, ötleteinket, javaslatainkat és esetleg bevált módszereinket is a nem kívánt jelenségek elkerülésére vagy felszámolására. Persze már az is érdekes, hogy ki mit érez „nem kívánt jelenségnek”.

Kezdjük a tapsolás kérdésével, amely Gáncs püspököt a cikk megírására készítette! A tapsot nevezhetjük a templomhoz méltatlan „emberi tetszésnyilvánításnak”, ha tiltani akarjuk, de nevezhetjük „az öröm, a hála és a köszönet megnyilvánulásának” is, ha meg akarjuk engedni. Nyugat-európai tapasztalataim alapján azt mondhatom, hogy a tapsolást általában nem tiltják a templomokban. Finn barátomtól tudom, hogy náluk csak néhány évtizede engedik meg, korábban tiltva volt.

Hazai viszonylatban is ritkán tapasztaltam a taps tiltását. Érdekes példa a kőröshegyi műemlék templom, ahol már láttam változást mindkét irányban (a plébános személyének megváltozásával). *A Deák téri templom azonban különleges hely ebből a szempontból, mert ott sok évtizedes hagyománya van a taps mellőzésének és annak is, hogy prédikáció nélkül nem rendeznek zenei alkalmasokat (és minden koncert ingyenes).* Ennek ellenére a cikkben említett taps nem egyedülálló. Szinte minden Bach-héten előfordult eddig, mivel a hallgatóságban mindig vannak későn jövők, akik nem hallják a taps mellőzésére vonatkozó felhívást, és vannak külföldiek, akik ha hallják is, nem értik. Az, hogy ebből bátoran próbálkozás vagy tomboló tapsvihar lesz-e, többnyire csak a véletlenül múlik.

A püspök által említett „ellentétes érzelmeket” nem is a felcsattanó taps váltotta ki, hanem az a tény, hogy ő a hagyománnyal szemben foglalva állást a „pillanat varázsának felszabadult elfogadását” választotta. Azt, hogy helyesen döntött-e, ő sem tudja, de én sem szeretném megítélni. Még az első Bach-hetek valamelyike után – tapasztalataimra hivatkozva – kértem a presbitériumot, hogy szakítsunk a hagyománnyal (a prédikációt is feleslegesnek éreztem olyan hangversenyeken, amelyek nem egy konkrét ünnephez kapcsolódnak).

Javaslatomat akkor leszavazták, és azóta az én álláspontom is megváltozott: bár nem botránkozom meg a tapson, jobban örülök, ha elmarad. Azt látom ugyanis, hogy azoknak a templomoknak, ahol rendszeresen rendeznek hangversenyeket a gyülekezettől különböző szervezetek (beleértve a díjjal), nagyon megváltozott a „légkörük”. Egy ismerősöm azért hagyta ott a Mátyás-templomot, mert gyakran fordult elő, hogy „csak pénzért mehetett be a saját templomába, és sokszor veszítették el a kontroll lehetőségét a templom gazdái”.

A Deák tér nagyon alkalmas lenne koncertek rendezésére (a város

központjában van, nagy a befogadóképessége), de eddig – éppen a hagyomány hangoztatásával – sikerült megakadályozni az idegen koncertrendezési próbálkozásokat. Jó lenne, ha ez még sokáig így maradna!

Az áhítathoz csend kell, ezért az áhítatot minden zaj megzavarja. A hagyományos zajok (bot, esernyő, szemüveg vagy egyéb tárgyak leejtése) gyakorlatilag elkerülhetetlenek. Korunk sajátos zajkeltő eszközei, a mobiltelefonok azonban szinte minden istentiszteletet megzavarhatnak. Feltűnően elhelyezett piktoqramokkal talán csökkenteni lehetne ennek előfordulását.

Sajátos zajforrást jelentenek a kisgyermekek. Egy családi istentiszteleten óvodáskorú kisfiam fedező sétára indult a templomban, és amikor én ebben megakartam akadályozni, az istentisztelet szervezői leintettek, hogy „itt a gyerekeknek mindent szabad”. Ezután családi istentiszteleten többet nem vettem részt, mert ezzel nem értek egyet. Úgy gondolom, hogy a gyerekeket a lehető legkorábban arra kell nevelni, hogy a templom különleges hely, ahol különleges szabályok érvényesek.

Persze tudom, hogy ezek betartása kisgyermek számára lehetetlen, ezért óvodáskorú gyermekeket (keresztes kivételével) egyáltalán nem vinnék templomba, hanem csak gyermek-bibliórára. Amikor már elsajátították a gyermekek az olvasás alapjait, akkortól lehetne szoktatni őket az istentisztelethez úgy, hogy az első – mozgalmassabb – felén vegyenek részt, tanulgassák az énekeket, amelyek szövegét már el tudják olvasni, a második felét töltsék gyermekbibliórán. Az istentiszteleten való teljes értékű részvétellel a konfirmációval lehetne felkészíteni őket (a konfirmáció időpontját célszerű lenne tizenöt-tizenhat éves korra emelni). Ezután vehetnének részt a teljes istentiszteleten.

Az áhítat megzavarásának fontos segédeszköze a hangosítás. Tudom, hogy néhány év múlva magam is azok közé fogok tartozni, akiknek a hallása már meggyengült. Ennek el-

dő alapzaj hallatszik a hangszóróból, feltűnő hangerőváltozások, felerősített koppanások stb. Sokszor a beállítás hibájából a megfelelő hangerő elérése sem érhető a beszéd. Meggyőződésem, hogy a lelkészt is zavarja a technika jelenléte: egyfelől több dologra kell odafigyelnie. Tudom, hogy a templomok „alapzaja” is megnőtt, fegyelmetlenebbek a hívek, mint gyerekkoromban voltak, a külvilág zajai is felerősödtek, de rossz módszernek tartom a zajok túlkibárlására való törekvést (ráadásul ebben mindig alul is fogunk maradni). Sokkal inkább a csend visszaállításán kellene munkálkodnunk!

Sajnálatos dolog az, ha a templom csendjét a közelben zajló fesztiválok, választási kampányrendezvények stb. zavarják meg. Több esetben vettem már fel sikerrel a kapcsolatot az ilyen szervezőkkel, és intéztem el, hogy a templomban zajló eseményeket ne zavarják meg. Jó lenne, ha a templomok környékét „szakrális területté” lehetne nyilvánítani, ahol ilyen eseményeket nem szabad rendezni.

Ingyenes zenei rendezvényeken nem ritka a sétálgatás, ki-be mászkálás stb. Sikeres ötletnek bizonyult ezek visszaszorítására az, hogy feltűnő jelzéssel (kitűzővel) láttuk el az erre vállalkozó rendezőket, amivel nyilvánvalóvá tettük jelenlétüket.

Számtalan zavaró tényezőt sorolhatnánk még: elmebetegség vagy hajléktalanok randalírozása, illetlen viselkedés, illetlen viselkedés (például csokoládés vagy a közeli gyorsétterem menüjének elfogyasztása a templomban), de megemlíthetnénk a készenléti igehirdetést, az unalmas prédikációt, az igénytelen zenei produkciókat, a karzat és az oltártér együttműködésének diszharmonizációját és a felolvasásban elkövetett bakikat is. Nem akarom most olvasóimat ezek részletezésével untatni már csak azért sem, mert hatékony megoldást nem nagyon tudok rájuk javasolni, legfeljebb azt, hogy ne hagyjuk szó nélkül.

Úgy gondolom, nyilvánvalóan látszik, hogy az áhítat törekeny porté-

FOTO: MENYES GYÜLLÖ

lenére úgy érzem, hogy a hangosítás „idegen elem” a templomban. Olyan, mintha rádióval hallgatnám az istentiszteletet: valami befészkelte magát a lelkész közé és közém. Persze vannak konkrét problémák is a hangosítással: gerjed a mikrofon, állan-

ka, és nagyon kell rá vigyázni. Annál is inkább, mert az áhítat a templom egyik legnagyobb vonzereje. Hiánya esetén ne csodálkozzunk, ha – turistákon kívül – csak kevesen látogatják templomainkat!

■ HERÉNYI ISTVÁN

Szeretet – reménység – állhatatosság

Még tart a nyár, de minden bizonytalansággal, akinek megadatott, már az eddigi élményeket is igyekszik magában megőrizni, illetve tovább is adni, ha úgy érzi, másokat is megörvendeztethet velük.

Nézegetem a gyékényesi, surdi, nemespátrói, liszói gyülekezeti tagokkal együtt megtett erdélyi kirándulásról készült fényképeket. Utunk célja a hétfalusi csángók tőlünk mintegy ezer kilométerre lévő tatárang evangélikus gyülekezetének

oltalmat nyújtó jelenlétét éltük át naponta elcsendesedésünk során.

Megcsodáltuk a vulkanikus eredetű Szent Anna-tó szépségét. Megrendülten olvastuk az 1848–49-es szabadságharcban a Nyerges-tetőn a haza határait életük feláldozásával védő székelyek emlékére állított kopjafák üzeneteit, köztük *Kányádi Sándorét*: „Szabadságharcosok vére lüktet lenn a gyökerekben, temető ez az erdő, és kopjafa minden szál fa.” Úgy gondolom, mindnyájunkat meg-

A SZERZŐ FELVÉTELE

meglátogatása volt. Bár Tatranganak az orosházi gyülekezet révén van testvérgyülekezete, *Székely Levente* lelkész és családja már több mint egy évtizede ápol baráti kapcsolatot *Smidéliusz Zoltán* gyékényesi és nemespátrói lelkész és családjaival. Így indulhattunk útnak egy busszal, az ottani testvérek szíves meghívására.

Mint filmkockák peregnek előttem a képek. Már a hosszú úton is együtt figyeltünk Isten igéjére, imádságban kértük a Szentlélek közösségteremtő munkáját. Néhány jeles erdélyi városron áthaladva felidéztek történelmünk egy-egy dicső, legtöbbször tragikus eseményét. A Fogarasi-havasokat, a Kárpátok vonulatait megpillantva először a táj szépsége ragadott meg bennünket. Akik már jóval előbb is jártak e tájon, a szemmel látható fejlődésről beszéltek, mind az úthálózat, mind a megélhetési körülmények tekintetében. Akik először tehetjük meg ezt az utat, olykor megdöbbenünk a szegénység, a félig kész épületek láttán, s bizony, mint nálunk is, itt is feltűnt környezetünk védelmének egyre nyugtalanítóbb hiánya!

A vendéglátóink által összeállított gazdag program bőven kínált számunkra élményeket. A román királyok nyári kastélyának, a sinaiai Peleşnek páratlan művészi értékei s a lenyűgöző természeti környezet mindannyiunkat búvkörükbe vontak. Majd a 13. században épült prázsmári erődtemplomot tekinthettük meg.

A Kárpátok középső vonulatán Isten fekvő vidéket a magyar királyok Németország északnyugati részéről származó szászokkal népesítették be a 12. század folyamán. A kézműiparral és földműveléssel foglalkozó lakosság egy-egy templomerőd kéré szerveződött, ugyanis az új telepések már kezdettől fogva a tatárok, majd a törökök folytonos rabló hadjáratainak voltak kitéve. A tizennégy méter magas, hat méter széles fallal körülvett, kereszt alaprajzú, gótikus stílusú templomban hallgattuk meg a beszámolót a még ott élő evangélikusok életéről. Az Úr menedéket,

érintett és elgondolkodtatott az egyik emlékoszlopra írt intés: „Szenteld, ó, magyar, hazádnak kebled szent érzelmeit. Romlott szív és romlott elme, kit hazája hű szerelme szép tettekre nem hevít!” Ennek üzenete hazafelétartva ismét felerősödött szívünkben, amikor az aradi vértanúk emlékműve előtt együtt énekeltük a *Himnusz*t. Csoportunk legidősebb tagja ekkor vette elő azt a nemzeti színnel körülfont kis koszorút, mely addig ott rejtőzött útipogóházában, s csendes főhajrással helyezte az obeliszk talapzatára.

Alkalmunk volt gyönyörködni Brassó óvárosi részében és a várost körülölelő hegyekben is.

Sok szép látnivaló volt utunkon, de legjobb a tatrángi gyülekezet vendégszeretetére visszagondolnunk. Talán a prázsmári erődtemplom szószékén olvasható három szó: „szeretet – reménység – állhatatosság” az, amellyel összefoglalhatnám mindazt, amiben részünk lehetett általuk. Az éjfélkor kenyerért kopogtató barát jézusi példázata jutott eszembe, amikor éjféltájban terített asztallal fogadtak bennünket a testvérek, majd a csoport nagy része előtt otthonukat is megnyitották. Lelkésziük és munkatársai – mint gyakorlott vendéglátók – széppé, emlékeztetéssé, bensőségesé tették a találkozás alkalmát. S annak öröme, hogy nyelvi nehézségekkel nem kellett megküzdniük (hiszen otthonról – haza jöhettünk), a vasárnapi istentisztelet közös ünneplésével, az úrvacsorai asztalközösség áldásával teljesedett be. Isten igéjét Smidéliusz Zoltán hirdette a vasárnap igéje, Gal 5,13–14 alapján.

Hálás szívvel, meghatóttan éltük át a Krisztusban nyert szabadság ajándékát. A „szeretben szolgáljatok egymásnak” apostoli parancsát éretünk is gyakorló testvéreikért szívből adunk hálát. Isten őrizze meg őket szeretetében és erősítse az élő reménységben! Küzdelmeik közepette tanúsított állhatatosságuk legyen számunkra is bátorító a próbás időkben.

Reméljük a viszontlátást Somogy-Zalában.

■ DEME DÁVID

ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A RÁDIÓBAN

Bemutatkozik a dunakeszi gyülekezet

A Duna mentén fekvő kis településen a múlt század elején alig négyöt evángélikus család élt. 1910-ben a szomszédos községből, Fótról, majd egy évtizeddel később a főváros peremkerületéből, Rákospalotáról gondozták hűséges pásztorai az egyre gyarapodó gyülekezetet, amely 1921-ben önálló egyházközséggé szerveződött.

A templom építésének terve 1925-ben kezdett érelődni. Az építkezés Szabó János kőművesmester tervei alapján 1938 augusztusának végén kezdődött el, Mezei József esperes lelkesi szolgálata idején. A templomot 1939. szeptember 10-én dr. Raffay Sándor püspök szentelte föl.

1965-ben megkezdődött a lelkészlakás építése. 2003-ban a régi, romos állapotú lakás helyett új parókia épült. Ebben az évben a templom belseje és az altemplom is megújult. Az altemplom gyülekezeti teremként is működik, bibliaóráknak, gyülekezeti alkalmaknak biztosítva megfelelő környezetet.

A gyülekezet lelkésze 1999 óta Kovács László. A hetvenes évektől a dunakeszi lelképásztor feladata a Gödön és Sződligeten élő evángélikusok gondozása is.

Mára Dunakeszi sok új lakójával a budapesti agglomeráció részévé vált, de már a korábbi évtizedekben is az

ország minden tájáról költöztek az időközben várossá növekedő településre. A gyülekezet rugalmassága, nyitottsága, az újonnan érkezők iránti őszinte, befogadó szeretete ennek a sokfelől származásnak is köszönhető. Bár lélekszámát tekintve az Északi Egyházkerület legkisebb gyülekezetei közé tartozik, mégis sokoldalú életet él, hiszen gyermekek, dolgozó felnőttek és nyugdíjasok egyaránt részt

Evángélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Augusztus 23-án, a Szentháromság ünnepe utáni tizenegyedik vasárnap 10.04-től istentiszteletet hallhatunk az MR1 – Kossuth rádió hullámhosszán Dunakesziről. Igét hirdet Kovács László lelkész.

vesznek alkalmainkon. Gyermekek és felnőthittanóra, heti rendszerességgel bibliaóra, gyülekezeti napok, adventi és böjti egyházzenei áhítatok, szeretetvendégségek várják a gyülekezet igére és közösségre vágyó tagjait.

HIRDETÉS

A pécsi evángélikus templomot mutatja be a Duna Televízió *Léptünk koppan ódon köveken* című műsora augusztus 22-én 9 óra 35 perckor. A templom 1875-ben Baldauf János tervei alapján épült neoreneszánsz stílusban. Az oltárkép, amelyet Madarász Viktor festett 1880-ban, Jézust ábrázolja a Gecsemáné-kertben. A terem szerű templombelsőhöz poligonális szentély és orgonakarzat kapcsolódik.

Istentiszteleti rend • 2009. augusztus 16.

Szentháromság ünnepe után 10. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.

Lekció: Lk 19,41–48; 1Kor 12,1–11. Alapige: Hab 2,1–4. Énekek: 460., 323.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Dávid Adél; de. 10. (német, úrv.) Holger Manke; de. 11. (úrv.) Baliczva Iván; du. 6. Baliczva Iván; II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé de. 10. (úrv.) Szalay Tamás; II., Modori u. 6. de. 3/4 11. Sztójánovics András; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Missura Tibor; Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12. de. 10. (úrv.) Gálos Ildikó; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. Hokker Zsolt; Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38. de. 10. Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv.) Smidélus Gábor; du. 6. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; VII., Városligeti fasor 17. de. 11. (úrv.) Aradi György; VIII., Üllői út 24. de. fél 11. (úrv.) Szabó Bertalan; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák, úrv.) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., Karácsony S. u. 31–33. de. 9. Szabó Bertalan; IX., Gát utcai katolikus templom de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. fél 11. Benkóczy Péter; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Joób Máté; du. 6. Petri Gábor; XI., Németvölgyi út 138. de. 9. Petri Gábor; Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) Baliczva Iván; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. Kendeh György; Zugló, XIV., Lőcsei út 32. de. 11. (úrv.) Kertész Géza; XIV. Gyarmat u. 14. de. fél 10. Kertész Géza; Pestújhegy, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Szabó B. András; Rákospalota, XV., Régi Fóti út 73. (nagytemplom) de. 10. (úrv.) Bátorovszky Gábor; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11. de. 10. Börönte Márta; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11. Blatniczky János; Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24. de. 9. Blatniczky János; Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9. Nagyné Szeker Éva; Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111. de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; Rákoscscsaba, XVII., Péceli út 146. de. 9. Grendorf Péter; Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. Grendorf Péter; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. Hulej Enikő; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom) de. 8. Hulej Enikő; Kispeszt, XIX., Templom tér 1. de. 10. Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. Széll Bulcsú; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. Zólyomi Mátyás; Budafoke, XXII., Játék u. 16. de. 10. (úrv.) Magassy Sándorné; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. Endreffy Géza; Budakeszi (református templom) de. fél 9. (úrv.) dr. Lacknérné Puskás Sára; Soroksár, Otthon Közösségi Ház, Sztitás u. 112. du. 4. Győri János Sámuelné; Názáret-templom, Mátrászentimre-Bagolyirtás de. 11. Veperdi Zoltán.

Istentiszteletek a Balatonnál

Alsódörgicse de. 11.; Badacsonytomaj de. 9.; Balatonalmádi (Bajcsy-Zs. u. 5.) du. 4.; Balatonboglár de. 11.; Balatonfenyves (református templom) du. 6.; Balatonfüred de. 9.; Balatonszárszó (evángélikus üdülő) de. 9.; Fonyód de. fél 10.; Hévíz du. fél 5.; Keszthely de. fél 11.; Kisdörgicse du. fél 2.; Kötöcs de. 10.; Kővágóörs de. fél 12.; Mecskehely de. 11.; Nemesleányfalu du. 2.; Révfülp de. 10.; Siófok de. 10.; Sümeg du. fél 3.; Szentantalfa de. háromnegyed 10.; Veszprém de. 10.; Zánka de. fél 9.

NÉMET NYELVŰ ISTENTISZTELETEK

Hévíz de. fél 10.; Siófok (kápola) de. fél 10.

Összeállította: BODA ZSUZSA

EGY SZÉKELY MAGYAR KÖNYVTÁROS ERDÉLYBŐL

Kőrösi Csoma Sándor példája a mának is szól

► **Sose feledjük nagyjainkat, sose feledjük azokat a magyarokat, kik úgy szolgálták népünket, hogy közben világra szóló tetteket hajtottak végre. Ilyen volt Kőrösi Csoma Sándor is, aki saját magát szerte a nagyvilágban szerényen csak úgy emlegette, hogy egy székely magyar könyvtáros Erdélyből. Pedig ennél jóval több volt: a tibetológia atyjaként is tisztelt tudóst emberi helytállása miatt nyilvánították Japánban bódhiszattvánnak, vagyis buddhista szentnek.**

Gróf Széchenyi István nem sokkal halála előtt megfestette Kőrösi Csoma dardzsilingi sírját, a kép alá pedig ezt a feliratot helyezte: „Egy szegény árva magyar, ki pénz és taps nélkül, de elszánt kitaró hazafiságtól lelkesítve bölcsőjét kereste a magyarnak, és végre összeszereskedt fáradalmi alatt. Távol a hazától alussza itt örök álmát, de él minden jobb magyarnak lelkében.” (Alsó képiünkön.)

Ki volt hát ez az ember? Ki volt Kőrösi Csoma Sándor, aki kétszázhuszonöt évvel ezelőtt, 1784. március 27-én egy szegény sorsú székely kisenemesi család hatodik gyermekeként látta meg a napvilágot? Nyelvész? Orientalista? Tudós? Több: egy nagyszerű ember, aki nemzedékek példaképe lett.

Környezete már korán felgyelt tehetségére. Elemi iskolai tanulmányai befejeztével ezért édesapja rögvest a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumba iratta, ahol „szolgadiáként” tanult. Későbbi feljegyzéseiből tudjuk, hogy itt, az erdélyi égig érő hegyek között határozta el: megtalálja a magyarok őshazáját. Egész életében ez a vágy hajtotta.

Tanulmányait kora legjobb iskoláiban folytatta: Bécsben, Heidelbergben és Göttingenben, ahol angol ösztöndíjasként Johann Gottfried tanítványaként orientálistikával foglalkozott. Ekkor már tizenhárom nyelven írt, olvasott. Az egyetem elvégzése után egy röpké időre hazatért ugyan Erdélybe, hogy aztán a Vöröstorony-szoroson keresztül elhagyja.

Soha többé nem tért vissza. 1819. november 28-át mutatott ekkor a naptár. „Elhatároztam, hogy elhagyom hazámat, s Keletre jövök, s ahogy csak lehet, biztosítván mindennapi kenyeremet, egész életemet oly tudományoknak szentelem, melyek a jövőben hasznára lehetnek az európai tudós világnak, és különös világot vethetnek bizonyos, még homályban lévő adatokra

nemzetem történetében” – írta egyik levelében.

Kalandos útja Bukarestben kezdődött, majd Konstantinápoly, Alexandria, Bejrút és Aleppo következett. Bagdadba már ázsiai öltözetben érkezett. Itt a szlovák származású Anton Swobodánál lakott, akivel az oly hosszú út után újra magyarul társaloghatott. A Felvidékről elszármazott kereskedő anyagi támogatásával jutott aztán Teheránba, ahol biztonsági okok miatt letétbe helyezte irata-

it, és felvette a Szkander bég nevet. Buhara következett, majd Kabul érintésével jutott Belső-Ázsiába.

A 3446 méter magas Zodzsi-hágón 1822 júniusában kelt át. Kasmírban megismerkedett William Moorcroft angol kormánybiztossal, az ő ösztönzésére kezdett a tibeti nyelvvel és irodalommal foglalkozni. A zanszkári kolostorban több ezer tibeti nyelvű könyvet olvasott át. Azt remélte, hogy az ősi iratok között a magyarok eredetére is talál bizonyítékot. Itt készítette el a Tibet történelmét, földrajzát és irodalmát feldolgozó nagy művét, valamint összeál-

lított egy harmincezer szóból álló szójegyzéket.

Európai ember számára szinte elviselhetetlenül rideg körülmények között dolgozott. A legnagyobb hidegben, egy szűk, fűtés nélküli cellában végezte tudományos munkáját. A kéménytelen szobát csak egy kis, földre rakott tűzhellyel lehetett fűte-

ni, de a felszálló füst annyira csípte a szemét, hogy nem tudott miatta olvasni. Jakvajas teába áztatott árpaleves volt egyedüli eledele.

Életútjának következő állomásán sem járt jobban, hiszen amikor 1824 októberében elhagyta a kolostort, és Szabáthuba érkezett, az angolok kénnek nézték. Csak azzal tudta igazolni magát, ha megírja az életútját. Jelenését a brit főkörmányzóság hasznosnak ítélte, és csekély anyagi támogatást nyújtott számára, amelynek köszönhetően folytathatta kutatásait. Először a phuktáli, majd a kanambani kolostort kereste fel.

Ez utóbbi lett Kőrösi Csoma legtermékenyebb helyszíne, hiszen elolvashatta a lámaista kánon mind a kétszázhuszonöt kötetét. Itt fejezte be tibeti szótárát és nyelvtanát, valamint elkészítette a buddhista terminológiai szótár kéziratát is. És még valamért fontos számunkra ez a hely. Azért, mert a tibeti tekercek között a buddhisták Jeruzsáleméről, a mesés Shambala országról is olvasott, amely a keleti felfogás szerint a bölcsesség tárháza. Az ujgurok éltek itt. „Tökéletesen meg vagyok győződve, hogy a mi eleink ezen vidékekről szállottak le mint kultuszemzetek, a Krisztus előtt több századokkal” – írta népünk eredetére utalva.

Munkálkodása ekkor már nemzetközi figyelmet élvezett, hiszen 1830 márciusában a Royal Asiatic Society rendes tagjává választotta. Egy évvel később Kalkuttába érkezett, hogy ellássa a Bengáli Ázsiai Társaság könyvtárosi tisztét. Itt adták ki tibeti–angol és angol–tibeti szótárát, amelyből ötven-ötven példányt hazájába küldött. A Magyar Tudós Társaság 1833. november 15-én választotta levelező tagjává. Néhány hónappal később a

Bengáli Ázsiai Társaság választotta tiszteletbeli tagjainak sorába. A következő években Észak-Bengáliában a nyelvrokonítás módszerével kereste a magyarok őshazáját. „...ellentétben a finn–magyar elmélet mellett kardoskodók megnyilatkozásai, a magyar nép igenis Attila népe” – írta egyik feljegyzésében.

Kalkuttai könyvtárosi állását 1837-ben vette vissza, hogy remetei magánya közepette rendezni tudja az addig felhalmozott jegyzeteit. Utolsó, végzetesnek is mondható expedíciójára 1842-ben indult. Lhászába kívánt eljutni, de Dardzsilingnél nem jutott tovább. Maláriát kapott, és április 11-én meghalt. Az európai temetőben helyezték végső nyugalomra. Azóta is ott nyugszik, a Himalája második legmagasabb csúcsának árnyékában.

■ JEZSÓ ÁKOS

HIRDETÉS

Zarándokút Rómába

Az Ökumenikus Tanulmányi Központ ez évi utolsó bibliai zarándokútja Rómába vezet (november 8–12. között), amely a keresztények számára hitük és vallásuk világközpontja. Abba a városba, ahol Jézus Krisztusnak két legkiemelkedőbb apostola, Péter és Pál fogságot és mártírhálált szenvedett. Külön jelentőséget ad az útnak, hogy ebben az évben fedezték fel Pál apostol sírját az Örök Városban. A gazdag úti programban más híres római bibliai történelmi helyek is szerepelnek. A csoportban még van hely, jelentkezni szeptember 30-ig lehet.

A programról és egyéb részletekről a tanulmányi központ (Bp. XI. ker., Bocskai út 15. III. 3.; tel./fax: 466-4790), illetve Gimesi Zsuzsa, a bibliai közösséget vezető szervező lelkész (70/508-7624) szívesen ad részletes tájékoztatást.

Hírek az állandó változás világából

Az internet második fázisaként emlegetett web2.0 kora azzal köszöntött be, hogy a különböző webes szolgáltatások a „beta” címkét tüntették fel saját nevük mellett. A béta fázis a szoftverfejlesztésnek az a lépcsőfoka, amikor a program még nem érett meg a végső kiadásra, hanem csupán egyfajta tesztverzióként érhető el. Pár évig valamennyi webalkalmazás béta üzemmódban működött, ezzel is jelezve azt, hogy az interneten nincsenek lemezbe égetett és dobozba csomagolt programverziók, mivel ezen a felületen mindig minden változik. Az *Egyház és világháló* rovatban ismertetett internetes oldalak legtöbbször szintén nem áll meg a fejlődés, így érdemes néha visszatekinteni.

Facebook

Az Amerikai Egyesült Államokból indult közösségi hálózat az elmúlt hetekben a világ negyedik leglátogatottabb oldalává vált, így a Google, a Microsoft és a Yahoo oldalcsaládjai után most egy olyan honlap áll, amelynek a látogatószáma nem több különböző weblapról adódik össze, hanem mindössze egyetlen szolgáltatás felhasználóinak számát mutatja.

Nemcsak világszerte érezhető a Facebook-láz, de az egyik mobiltelefon-szolgáltató már Magyarországon is kínál telefont beépített Facebook-alkalmazással. Egy friss amerikai tanulmány szerint pedig a közösségi oldal látogatóinak tizenhat százaléka mondja, hogy féltékenyebb, mint amikor a párja még nem használta a Facebookot. Noha az ilyen kutatások eredményeinek nem feltétlenül kell hitelt ad-

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

ni, maga a kutatás tárgya jelzi az oldal társadalmi térnyerését. És ne feledjük: egyházunk központi honlapja saját csoporttal rendelkezik a közösségi oldalon: <http://www.facebook.com/group.php?gid=94405107197>.

Twitter

A Twitter jelenleg a mikroblog-szolgáltatások csúcragadozója, ezt a rendszert használják ugyanis a legtöbben, és számos külső alkalmazást is készítettek hozzá. Már korábban is létezett a *Turulcsirip* (<http://turulcsirip.hu/>), amelynek egyik fontos jellemzője az, hogy folyamatosan frissíti az ismerősök üzeneteit.

A *TwitterTop* (<http://twittertop.hu/>) szintén magyar fejlesztésként júniusban indult útjára. Címlapján egyfajta felhasználói ranglista jelenik meg, amely az egyes tagok ismerőseihez és üzeneteihez kapcsolódó különböző paraméterek alapján készül. Emellett az oldalon a *Folyam* menüpont alatt érhető el az automatikusan frissülő csevejlista, illetve akár időzítve is lehet új üzenetet küldeni a minket követőknek. Még egy fontos funkciót tartogat a *TwitterTop*: az egyes csiripekben megjelenő linkek alapján a hivatkozott weboldalakról is készít toplistát, így a *Mém* menüpont alatt azt lehet nyomon követni, hogy a magyar

Twitter-tagok mely új oldalakat tartják a legérdekesebbeknek.

Mivel hazánkban még viszonylag kevesen használják a *Twitter*-t, itt még két-három ajánlással is meg lehet jelenni, nem úgy, mint a hasonlóan működő amerikai *TweetMeme* oldalon. A központi evangélikus honlap felhasználóját (<http://twitter.com/lutheran-hu>) egyelőre még felesleges keresni a *TwitterTop*-on, de minden bizonnyal ami késik, nem múlik.

Miner.hu

Korábban azzal kapcsolatban került képbe a legnagyobb magyar blogkereső, hogy idén tavasszal tematikus mellékletbe kezdte gyűjteni a keresztény blogokat. A *Miner.hu* éppen a napokban lett hároméves, és ezt azzal ünnepelték, hogy nekiálltak a funkciólista erőteljes bővítésének. Az elkövetkező egy-két héten teljes értékű keresővé válik a rendszer, amit úgy valósítanak meg, hogy a *Microsoft Bing* nevű keresőjét egészítik ki saját funkciókkal.

A szolgáltatáshoz több külső forrás is csatlakozik, így események, helyszínek a *Wikipedia*, könyvek a *Moly.hu*, kereskedelmi forgalomban kapható termékekről információk pedig a *Depo.hu* adatbázisából kerülnek be a rendszerbe. Ma élő személyek esetén a *Miner.hu* megpróbálja feltérképezni az egyes közösségi oldalakon tárolt adatokból az adott személy internetes profilját, így Twitter- vagy Facebook-profilokból is képes lesz lekérdezni adatokat és megjeleníteni képeket, összekapcsolva ezzel az e cikkben említett három élvonalbeli szolgáltatást.

■ NAGY BENCE

ERŐS VÁRAK

Baráthely evangélikus erődtemploma

„A vasút mentén Baráthely, Eczel, Dános mintaszerű községek... Lakói (...) túlnyomóan szászok. Miként az északi szászok, ezek is ágostai evangélikusok, s egymástól nagyon eltérő nyelvjárásaik is régies ízűek” – írta 1905-ben a Franklin Társulat *A Föld népei című* sorozatának Magyarországról szóló kötete.

Erdélyben, a Szászföldön járunk, az egykori Medgyes széken, a Trianon előtti történelmi Magyarországon Nagy-Küküllő vármegyéjében. Célállomásunk magyarul a Baráthely nevet viseli, románul Brateiu, németül Pretai néven ismeretes. A település őse, Mons Mariae a közeli Mária-domb lábánál feküdt, írásos források 1283-ban említik először. Az ekkor már álló, háromhajós, késő román stílusú templomát Mária Magdolnának szentelték. Nyomokban még látható falfestményei 1481-re datálhatóak. Gótikus átépítésére, védelmi célokat szolgáló erődítésére az 1500-as években került sor. Vastag várfalal, bástyatornyokkal, kapuráccsal, gylilokjáróval, lőrészekkel, szurokötőkkel erősítették.

A reformáció időszakától német

nemzetiségű gyülekezete a lutheri tanokat követte. Szász erődtemploma jelenleg használaton kívül áll, pár tucatnyi, hazájában és vallásában megmaradt evangélikus hívének lelki gondozása a közeli Medgyeshez kötődik. Szószéke, keresztelőkútja és Jézus Krisztust ábrázoló oltárképe ennek ellenére is viszonylag jó állapotú. Tornyában három harang lakik. Az erődtemplomhoz hozzáépített barokk kastélyszárny szociális intézményként funkcionál.

■ REZSABEK NÁNDOR

A SZERZŐ FELVÉTELE

EVÉL&LEVÉL&LEVÉL

Szikla és kövecskék

Egyházunk stratégiakészítői komoly munkát végeztek. Jó helyre tették a prioritásokat, mégis olvasás közben az a mese jutott eszembe, amikor a parasztlány egy kosár tojással a fején megy a vásárba, és azon gondolkodik, hogy mi mindent tud majd csinálni, amikor eladta a tojásokat. Lelkendezve nagyot ugrik, a kosár pedig a földre esik.

Terveket készíteni kell, de fontos a pontos helyzet felmérése. Figyelembe kell venni, hogy az egyházak iránti érdeklődés ma minimális. Ebből a minimálisból az evangélikus egyháznak három százalék jut.

Az nem baj, hogy kevesen vagyunk. Az evangélikus egyház Magyarországon olyan, mint egy nagy család, mindenki rokona valakinek. Ez a család viszont nem tud fenntartani egy nagy népegyházhoz is illő szervezetet.

Van három püspökünk, körülbelül százezer hívőre jut egy. Vajon a nagyobb, gazdagabb egyházak esetében milyen ez az arány?

A Luther Kiadó által megjelentetett kötetek nagy számát a legtöbb kiadó irigyelhetné – de van olvasóközönség? Vagy inkább csak történelmi dokumentációra törekszünk? Megengedheti magának ez a kis egyház a nagy súlyú teológiai munkát?

Ezenkívül vannak intézményeink, iskoláink, konferencia-központjaink. Valóban a kiterjedt aktivitásra kell építeni egyházunk jövőjét?

Ha azt akarjuk, hogy figyeljenek az emberek arra, amit mondunk, akkor a legfontosabb a *hitelesség*. Van-e élet a szavaink mögött? Úgy élünk-e, ahogy beszélünk, valóság-e a krisztusi magatartás közöttünk? Merünk-e kicsik lenni a nagyok között?

Ahhoz, hogy élő kövek lehessünk, sokkal nagyobb *szolidaritásra* lenne szükség. Ma úgy néz ki, hogy mindenki – gyülekezetek, lelkészek – saját boldogulásáért, talán túléléséért küzd különféle pénzekért.

Jövők szempontjából létfontosságú kérdés a *személyes kapcsolat*. Ma, amikor legtöbbször még élettársukat is interneten keresik, tudunk-e egymással beszélni, megtalálni az egyént, aki nincs a világhálón, hanem a „padlón” van? Hiába küldözgetünk e-maileket, ha nem nézünk egymás szemébe, nem épül igazi közösség.

Spiritualitás. Igen, alázat, megtérés, imádság, ez az út előre, mert „keresétek először az ő országát” – a többi meg „magától” meglesz.

SZILAS ATTILA (Várpalota)

SZERETETVENDÉGSÉGRE

Rumos kisegerek

Hozzávalók: 45 dkg liszt, 10 dkg Rama margarin, 6 dkg kristálycukor, 3 tojássárgája, 5 dl tej, 5 dkg élesztő, 5 cl rum, egy csipetnyi só

Elkészítés: Az élesztőt cukros, langyos tejben megfuttatjuk. A kész kovászt összekeverjük a többi hozzávalóval, és annyi langyos tejet adunk hozzá, hogy a tészta a gyúrás során elváljon az edény falától. Megkelesztjük, majd nyújtódeszkán ujjnyi vastagra kinyújtjuk. Kisméretű tésztazsággal apró korongokat vá-

gunk, s felforrósított olajban kisütjük. Ízlés szerint porcukorral vagy csokiöntettel tálaljuk.

FOTO: BODA ZSUZSA

HIRDETÉS

Szeretettel hívjuk és várjuk az ajkai evangélikus gyülekezet augusztus 22-én 16 órakor kezdődő hálaadó istentiszteletére és az azt követő szeretetvendégségre. Ez alkalommal emlékezünk templomunk fennállásának kétszázhuszadik évfordulójára. Igét hirdet *Ittész János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke. Urunk iránti hálával és örömmel tudatjuk, hogy az eredeti torony másának visszaállítása és a külső-belső munkák végzetével megújult templomunk. Információ: tel.: 88/311-340; e-mail: ajka@evangelikus.hu.

HIRDETÉS

Szeretettel meghívjuk a *Buchenwald elfeledett asszonyai* című kiállításra a békásmegyéri evangélikus templomba (1038 Budapest, Mező utca 12.). A kiállítást augusztus 25-én, kedden 11 órakor *Pröhle Gergely* nyitja meg. Beszédet mondanak *Ricola-Gunnar Lüttgenau*, a buchenwaldi emlékhely igazgatója, *dr. Bodó Sándor*, a Budapesti Történelmi Múzeum főigazgatója és *Fahidi Éva* egykori buchenwaldi Häftling.

A megnyitón elhangzik *Kondor Ádám Schattenwelt, Schlachtfeld* című kompozíciója. Közreműködik *Klenyán Csaba* (klarinét) és *Markócs Mária* (hegedű). *Johann Sebastian Bach A fúga művészete* című műveiből *Pétery Dóra* játszik orgonán.

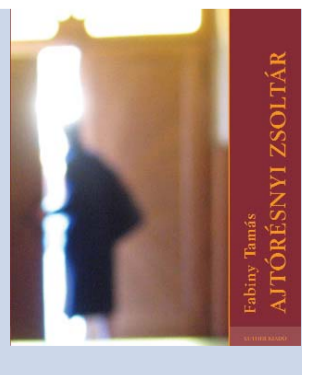
A kiállítás október 18-áig szombat kivételével mindennap 10–18 óráig látogatható.

A hónap könyve – augusztusban a Luther Kiadótól 30% kedvezménnyel

Fabiny Tamás: Ajtórénsyi zoltár

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Eredeti ára: 1220 forint.

<http://bolt.lutheran.hu/>
E-mail: kiado@lutheran.hu
Fax: 1/486-1229 • 1085 Budapest, Üllői út 24.

HÍREK, HIRDETÉSEK

HIRDETÉS

Az Alsósági Evangélikus Egyházközség pályázatot ír ki a 2009. szeptember 1-jén megüresedő lelkészi állásra.

A lelkész jövedelme az országos átlagnak megfelelő. (A díjlevél megtekinthető az esperesi hivatalban.) Rendelkezésre áll a közelmúltban felújított háromszobás lelkészlakás egyedi gázfűtéssel, kerttel, két garázzsal, valamint egy külön bejáratú, modern, felszerelt lelkészi iroda. A szolgálatok ellátásához gépkocsi biztosítva van. Egyházközségünk gyülekezetükhöz ragaszkodó, lelkészüket megbecsülő hívekből áll.

A pályázatokat részletes szakmai önéletrajzzal 2009. szeptember 30-ig a Vasi Egyházmegye Esperesi Hivatalába (9542 Boba, József Attila u. 24.) kérjük eljuttatni.

Tisztelt Olvasóink!

Az Evangélikus Élet következő, augusztus 23–30-i (34–35.) száma összevont lapszámként, harminckét oldalon jelenik meg augusztus 23-án. Ara 500 forint. A 36. lapszám megjelenésének időpontja: szeptember 6-a. Továbbá értesítjük olvasóinkat, hogy szerkesztőségünk augusztus 24-étől 26-áig zárva tart.

HIRDETÉS

Mesterképzés Debrecenben

Pasztorális tanácsadás és szervezfejlesztés néven új mesterképzési szak indul a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen. Jelentkezési határidő: augusztus 25. Részletes információk a www.drhe.hu honlapon, illetve a rektori hivatal tanulmányi osztályán kaphatók (52/516-820).

APRÓHIRDETÉS

A Protestáns Diakóniai Szakkollégium szálláslehetőséget kínál főiskolás, egyetemista lányoknak Budapesten. Tel.: 30/319-0559.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Az összeomlást gőg előzi meg, a bukást pedig felfuvalkodottság. Péld 16,18 (Kol 3,12; Lk 19,41–48; Róm 9,1–8.14–16; Zsolt 62) A bibliai bölcsesség öröknek tűnő igazságot fogalmaz meg. Ma a közéletet szemlélve mégis megkérdőjelezhető mindez. Hiszen azt tapasztaljuk, hogy az összeomlás és a bukás ma más értelmet nyer. Naponta halljuk a hírekben, hogy közismert közéleti emberek úgy mond „felfelé buknak”. Már kinevezésükkor jogilag komolyan alá támasztott szerződések garantálják számukra, hogy egyszerűen érdemes legyen megbukniuk, mert az nagy haszonnal, végkielégítéssel jár. Ezzel szemben az ártatlanokat meghurcolják. Nem kárörvendők akarunk lenni az ígét olvasva, hanem csak vágyunk a bibliai bölcsesség igazságát.

Hétfő

Olyan leszel, mint a jól öntözött kert, mint a forrás, amelyből nem fogy ki a víz. Ézs 58,11b (Jn 7,38; Róm 11,1–12; ApCsel 26,24–32) Statisztikailag egyértelműen kimutatható, hogy az Istenben bízó, hívó emberek testileg és lelkileg is sokkal egészségesebbek, mint azok, akik nem hisznek Isten létében. És emellett még a társadalom számára is hasznos állampolgárok. Mai igénk, ez az ézsaiasi idillikus kép is ezt ábrázolja a maga költői eszközeivel. Az Isten szeretetéből táplálkozó ember valóban ilyen – szépen öntözött kertté és üdítő forrássá – válik felebarátja, az éppen szeretetére szoruló ember számára. Vágyjunk hát mi is ilyenekké lenni – mások számára.

Kedd

Aki takargatja vétkeit, annak nem lesz jó vége, aki pedig megvallja és elhagyja, az irgalmat nyer. Péld 28,13 (Lk 15,21; Lk 21,5–6.20–24; ApCsel 27,1–12) A bűn büntetést szül, a hazugság pedig hazugságot. Hányszor lehetünk már tanúi ennek. Aki a büntetést újabb bűnnel akarja megoldani és a hazugságot hazugsággal elfedni, az egy „ördögi körbe” lép be, ahonnan nincs kiút. Hiszen a végtelenségig hatványozódik a bűn és a hazugság. Mai igénk a megoldást adja meg. Igen, ki lehet ebből lépni. Aki megvallja és elhagyja a bűnét, vétkeit, az irgalmat nyer. Micsoda evangélium, hogy nekünk nem kell görgetnünk magunk előtt bűneink és hazugságaink következményeit, hanem letehetjük Jézus elé, akinél irgalmat találunk!

Szerda

Halld meg, Izráel: Az Úr a mi Istenünk, egyedül az Úr! 5Móz 6,4 (Lk 10,26–28; Jn 4,19–26; ApCsel 27,13–26) A híres Söma ószövetségi hitvallás mondata ez az igevers. Izráel népe páratlan módon az ókori kelet többistenhitet valló népei között az egyetlen Istenben való hitet vallotta. Ekkor fogalmazódott meg ez a hitvallás. Izráel népe a teremtő és gondviselő Istent tisztelte, aki elhívta ősatyjukat, Ábrámot (Ábrahámot), és aki kivette őket Egyiptomból, és megőrizte őket a pusztában. Mi már a megváltó és megszentelő Istent is tisztelhetjük Jézus feltámadása és az első pünkösöd óta. Mi is valljuk a Sömát, de már a Szentháromság egységében.

Csütörtök

Szenved-e valaki közöttetek? Imádkozzék! Öröme van-e valakinek? Énekeljen dicséretet! Jak 5,13 (Zsolt 81,2; Róm 11,13–24; ApCsel 27,27–44) Jakab apostol nem magányos Krisztus-követő embereket lát maga előtt, amikor levelet írja, hanem gyülekezetekhez tartozó keresztényeket. A közösség egyik legfontosabb erejét, az egymás terhének hordozását fejezi ki ez az igevers. Hulámvölgyek és -hegyek jellemzik hitéletünket. A hívó ember a szenvedésben és az örömben egyaránt Istenhez fordul. Az előbbi lelkiállapotban erőért, az utóbbiban háláért. Bánatunk és örömünk is Isten szeretetében oldódik fel.

Péntek

Minden fát a gyümölcseről lehet megismerni. Lk 6,44a (Jer 17,7–8; Lk 23,27–31; ApCsel 28,1–16) Jézus kijelentését lehet negatívan és pozitívan is értelmezni. Ma viszont egyre inkább azt vehetjük észre, hogy elveszítjük, vagy elveszik tőlünk gyümölcsefelismerő képességünket. Olyan erkölcsi válságban kell megélnünk a hitünket, hogy egyre nehezebben tudunk különbséget tenni jó és rossz gyümölcsöt termő fa között. A gyümölcsefelismerő képességet kellene visszakapnunk vagy megőriznünk – ez csak Jézusra tekintve lehetséges.

Szombat

Isten békessége, mely minden értelmet meghalad, meg fogja őrizni szíveteket és gondolataitokat a Krisztus Jézusban. Fil 4,7 (Zsolt 121,7; 5Móz 4,27–35/36–40; ApCsel 28, 17–31) Temetési liturgiánk egyik mondata ez az igevers. Aki állt már koporsó mellett, az tudja igazán, hogy milyen vigasztaló erő rejlik ebben az egy mondatban. Emberi ésszel nézve sokszor értelmetlen mindaz, amivel találkozunk, amit át kell élnünk életünkben, főleg a szenvedés terén. Hamar szeretnénk választ kapni életünk alakulásának titkaira, miértjeire. És eközben Isten csendben lehajol hozzánk. És rá figyelve sokszor talán nem konkrét, egyértelmű választ kapunk életünk kérdéseire, hanem a hit szemét és szívet megnyitó, minden értelmet meghaladó erejét a Krisztus Jézusban.

■ MENYES GYULA

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból augusztus 16-ától augusztus 23-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>20.45 / Duna Tv <i>És Rómeó és Júlia...</i> (magyar színházi felvétel) (74) Ketten vannak a világot jelentő deszkákon. Összesen ketten. <i>Shakespeare</i> világát jelentik. Egy halálra ítélt, halhatatlan szerelem történetét. Ám Nagy-Kálóczy Eszter és Rudolf Péter nemcsak a szerelmespárt alakítják. Varázsos játékkal életre keltik egész Veronát. Testük egyben a díszlet is. Gesztusok, mozdulatok fantáziadús jelrendszereivel változnak egy pillanat alatt figuráról figurára. Öntörvényű, lázas száguldás, egy drámaköltő zseni kottája alapján. A produkció legutóbb az isztambuli színházi fesztiválon aratott kimagasló sikert.</p>	<p>14.00 / Bartók rádió <i>A hét zenészerzője:</i> Erkel Ferenc A gyermekévektől a Bátori Mária című operáig 17.00 / PAX <i>Poézis együttes</i> (magyar zenés film) (56) 21.00 / Duna Tv <i>A leleplezett Michelangelo</i> (olasz-francia dokumentumfilm, 2008) (48) 21.50 / Duna Tv <i>Prágai tavasz '68</i> (színes, fekete-fehér osztrák dokumentumfilm, 2008) (99) 22.00 / m2 <i>Hócsapda</i> (amerikai film-dráma, 2007) (85) 23.30 / m2 <i>Julianus barát</i> (magyar-olasz történelmi film, 1991) (76) 1. rész</p>	<p>9.25 / m2 <i>Vigyázz, kész, rajt!</i> (pályakezdő fiatalok portré-műsora) (25) <i>Szöke Gábor</i> pap 11.05 / m1 <i>Főtér.</i> Kelet-Balaton 13.33 / Bartók rádió <i>Szilasi Alex</i> (zongora) <i>Chopin-hangversenye</i> 14.05 / Kossuth rádió <i>Tér-idő.</i> Ízek és illatok 15.10 / Duna Tv <i>„Magyarok fénye, ország reménye”</i> Szent István alakja a magyar történelemben 20.30 / Duna Tv <i>Szász vártemplomok Erdélyben</i> (magyar dokumentumfilmsorozat, 2008) (28) 1. rész</p>	<p>5.00 / m2 <i>Az Árpád-kor templomai</i> (magyar dokumentumfilmsorozat, 1999). Túrje 12.45 / PAX <i>Az ötödik evangélium</i> (ítélfilm) (52) 13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház féléórás 16.00 / Duna Tv <i>Páneurópai piknik 1989–2009</i> Húsz éve nyíltak meg a határok 18.00 / Bartók rádió <i>A csillagászat nemzetközi éve 2009.</i> Csillagászok a zenében 21.05 / Duna Tv <i>Mikor a keleti blokk történelemmé lett...</i> (német dokumentumfilmsorozat, 2009) (52) A vasfüggöny határóre</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>11.05 / Kossuth rádió <i>A hely</i> Az augusztus 20-i tisztavatás főpróbája a ruhapróbától a vadászgépek felkészítéséig 12.05 / Bartók rádió <i>20. budapesti Bach-hét 2009</i> Lukás Vendl (Csehország) orgonahangversenye a Deák téri evangélikus templomban 17.10 / m2 <i>István, a király</i> (rockopera) A Társulat előadása az Arénában 19.30 / Duna Tv <i>Ének a csodaszarvasról</i> (magyar animációs film, 2002) (88) 20.04 / Kossuth rádió <i>Hol vagy, István király?</i> Szent István a barokk prédi-kációk tükrében 21.35 / m1 <i>Az a szép fényes nap</i> (magyar tévéfilm, 1981) (114)</p>	<p>7.25 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> (26) 9.30 / m1 <i>Melyiket a kilenc közül?</i> (magyar ifjúsági film) (25) 17.05 / Kossuth rádió <i>Pékek utcája</i> 19.35 / Bartók rádió <i>Kapcsoljuk a fertői Esterházy-kastélyt</i> Az Orfeo zenekar Haydn-hangversenye 20.45 / Bartók rádió <i>„Magyaroknak Nap-fénye”</i> Középkori himnuszok, legendák Szent István királyról 22.45 / Duna Tv <i>Az új</i> (dél-koreai-japán romantikus dráma, 2005) (90) 22.50 / m2 <i>Kívül tágasabb</i> (német-amerikai filmdráma, 2005) (122)</p>	<p>9.35 / Duna Tv <i>Léptünk koppan ódon köveken</i> (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2008) (20) A pécsi evangélikus templom 13.32 / Bartók rádió 500 éve született Kálvin János Református énekek 15.50 / m2 <i>A Pál utcai fiúk</i> (magyar-amerikai ifjúsági film, 1969) (104) 17.50 / PAX <i>Raffay Sándor</i> (magyar dokumentumfilm, 2007) (36) 23.04 / Kossuth rádió <i>Arcvonások.</i> Csillag Péter hitoktató, idegenvezető 23.15 / Duna Tv <i>Partner</i> (olasz filmdráma, 1968) (104) 23.25 / m1 <i>Vukán 60</i> (magyar koncertfilm, 2008) (100)</p>	<p>10.04 / Kossuth rádió <i>Evangélikus istentisztelet közvetítése Dunakesziről</i> Ígét hirdet Kovács László lelkész. 10.45 / m1 <i>Református magazin</i> 11.45 / m1 <i>A nemeskéri evangélikus templom</i> 13.45 / Duna Tv <i>Élő egyház</i> (vallási híradó) (26) 15.05 / Bartók rádió <i>Musica Sacra</i> (egyházzenei magazin) 15.10 / PAX <i>Invocatio musicalis</i> Korál- és zoltár-feldolgozások 19.30 / Duna Tv <i>Mahler: Ezek szimfóniája</i> (magyar koncertfilm, 2009) (120)</p>

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line:** www.evelet.hu • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line:** Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Rovatvezetők:** Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert nyomdaigazgató. Árúsítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

F I Z E S S E N E L Ő L A P U N K R A !

